

új kéve

AZ ÉSZAKI MAGYAR PROTESTÁNS GYŰLEKEZETEK LAPJA

Reményik Sándor

A TE AKARATOD

Teljesüljön a Te akaratod:

A Miatyánkból ezt tudom már csak.
Bimbóban nem marad meg a virág,
És visszafele nem foly a patak.

Teljesüljön a Te akaratod:

Be fölösleges minden más beszéd...
Az én kezem, e vézna, gyöngye kéz
Hogy tartaná fel az Isten kezét?

Minden léleknek csak egy útja van
És csak ezen az egy úton mehet.
És nem lépheti által önmagát
És öntörvénye ellen nem tehet.

Bizonynal minden úgy van jól, ahogy van.
És ez az eszme megnyugvást is ad:
Ki sorsával vív, alája kerül
És győz, ki néki megadja magát.

SZOLGÁLTATTEVŐK

MOLNÁR-VERESS PÁL *lelkész*
151 64 SÖDERTÄLJE (STH) Granövägen 126
Tel/Fax: 08-550 160 66 Mobil: 070-602 29 68

MAGYARI-KÖPE GÁBOR *másodlelkész*
170 70 SOLNA (STH) Kungshamra 25 B
Tel: 08-655 49 93 Mobil: 070-413 25 39

KÖZPONTI TISZTSÉGEK VISELŐI

JORDÁKY BÉLA *főfelügyelő, az ET elnöke*
428 35 KÄLLERED Gamlehagsvägen 19
Tel: 031-795 25 02 Fax: 031-795 25 04
Mobil: 070-562 31 08

TÓTH ILDIKÓ *főjegyző, Sölvesborgi felügyelő*
294 34 SÖLVESBORG Rektor Dahlgatan 4 H
Tel/Fax: 0456-140 37 Mobil: 070-892 94 95

PAP IVÁN *központi pénztáros*
181 30 LIDINGÖ (STH) Frisksportarvägen 2
Tel: 08-731 83 60 Fax: 08-731 08 28
Mobil: 0708-30 81 90

VÁJLOK ILDIKÓ *Szeretetszolg. orsz. megbízott*
431 66 MÖLNDAL Eduard Boyes gata 15
Tel: 031-27 02 63

TOVÁBBI GYÜLEKEZETI VEZETŐK

KAJTÁR LÁSZLÓ *Borås-i felügyelő*
502 36 BORÁS Nollhagatan 2
Tel/Fax: 033-13 35 68

FEKETE JENŐ *Eskilstunai mb. felügyelő*
633 53 ESKILSTUNA Klarbärsvägen 23
Tel: 016-12 00 39 Mobil: 070-598 03 51

LÁSZLÓ BÉLA *Göteborgi felügyelő*
418 31 GÖTEBORG Vädersolsgatan 21
Tel: 031-54 27 19 Mobil: 073-619 38 35

VERESS CSABA *Halmstadi felügyelő*
302 50 HALMSTAD Roskildegatan 13
Tel/Fax: 035-21 00 92

BLÉNESSY ZOLTÁN *Helsingborgi felügyelő*
267 33 BJUV Vären 14 A
Tel/Fax: 042-820 64

GAAL ANDRÁS *Jönköpingsi felügyelő*
567 31 VÄGGERYD Smedbygatan 21
Tel: 0393-161 69

ÁLLÓ RÓZSIKA *Katrineholmi felügyelő*
643 30 VINGÅKER Parkvägen 23
Tel: 0151-103 01

ABRÁN ATTILA *Kumlai gyül. megbízottja*
692 38 KUMLA Vretgatan 26
Tel: 019-58 24 18

PAPP ANNA *Ljungbyi felügyelő*
341 37 LJUNGBY Ågårdsvägen 19
Tel: 0372-819 67

PITLIK PÁLHÁZI KATALIN *Malmöi felügy.*
211 47 MALMÖ Carl Herslowsgatan 10
Tel: 040-97 90 29

SEBESTYÉN GÁBOR *Stockholmi mb. felügy.*
126 47 HÄGERSTEN/STH Fastlagsvägen 42/1
Tel: 08-18 41 72

PITTNER JÁNOS *Uppsalai felügyelő*
754 24 UPPSALA Kantorsgatan 18-411
Tel: 018-24 16 89 Mobil: 070-422 76 52

REHÓ ISTVÁN *Västerås-i felügyelő*
723 51 VÄSTERÅS Glasbärgatan 7
Tel: 021-12 09 91

SPÁDA JÁNOS *Växjöi felügyelő*
352 47 VÄXJÖ Hjalmar Petris Väg 10 B
Tel: 0470-76 34 42 Mobil: 070-759 19 21

Külföldről előbb a 0046-ot kell tárcsázní, s a körzetszám előtti 0-t el kell hagyni

Tóth Károly Antal

A szeretet

Vannak azért elég sokan, akik igyekeznek komolyan venni a keresztyén buzdítást, hogy szeressük embertársainkat, és legalább időközönként erőfeszítést tesznek arra, hogy a hozzájuk legközelebb állók iránt táplált érzéseiket minél szélesebb körre, amennyire lehet, mindenkire kiterjesszék. Hiszen így válik az emberi élet részévé Jézus figyelmeztető szavainak tanulsága: „Ha csupán azokat szeretitek, akik szeretnek benneteket, mi lesz a jutalmatok?” (Máté 5, 46 - az idézetek a Szent István Társulat 1987-es Biblia-fordítása szerint valók) Ezért igyekeznek érzelmi melegséggel közeledni mindenkihez, még a gonosz emberekhez is.

Amennyiben így fogjuk fel az Isten által tőlünk elvárt felebaráti szeretetet, bizony téves utakon járunk.

Tévútra vihet bennünket Jézus előbb idézett szavai folytatásának félreértelmezése is: „Legyetek hát tökéletesek, amint mennyei Atyátok tökéletes.” (Máté 5, 48) Tudjuk, hogy Isten kivétel nélkül minden embert szeret, és talán úgy képzeljük, hogy mindnyájunkra oly meleg elfogódottsággal tekint, mint mi a nyakunkba csimpaszkodó, hozzánk simuló kisgyermekünkre.

Isten nem földi szeretettel szeret bennünket. A mi hétköznapi szeretetünk tele van elfogultsággal, gyakran indulatok kísérik, és önzők vagyunk benne: akkor szeretünk, ha viszontszeretnek. Feltételeket támasztunk, és az összetartozás élménye általában csak addig tart, amíg az érzelmi közösség. Azok, akik a földi problémáik miatt fordulnak szembe Istennel, azok ilyen szeretettel szerették Őt - mindaddig, amíg jobban ment a soruk. Embertársainkkal sem tudunk megbékélni, gyakran még kitartó erőfeszítések árán sem: lépten-nyomon rájövünk, hogy nem tudjuk úgy szeretni őket, ahogyan szeretnénk.

Meg kell tanulnunk másképpen szeretni. Meg kellene fogadnunk a Szent Szűz szavait, aki medjugorjéi jelenései egyike alkalmával azt mondta: „Tanuljátok megismerni napról napra Isten szeretetét. A szeretet uralkodjon mindnyájatokban minden fölött; nem emberi, hanem isteni szeretet.” Csak Isten szeretetét megismerve közeledhetünk ahhoz a tökéletességhez, amit Jézus tűzött célként ki számunkra. Minden gyarlóságunk ellenére sem reménytelen próbálkozás ez, mert hatalmas szövetségesre találunk ezen az úton: Istenre.

Isten irántunk érzett szeretetének alapját a velünk kapcsolatos szándékai képezik: azért teremtett bennünket (a saját képmására!), hogy összetartozzunk Vele. Ez nem olyan egyoldalú viszonyt jelent, amelyben mi megalázó módon alávetettek vagyunk, mint ahogy azt a látni nem képesek vagy nem akarók gondolják. Istennel való kapcsolatunkat - ha helyesen éljük meg - a legteljesebb kölcsönösség jellemzi. A gyakorlatban viszont általánosabb az, hogy a szeretet Isten részéről egyoldalú, és mi ezt nemhogy viszonzni, de felfogni sem tudjuk, talán nem is akarjuk. Ennek oka az is lehet, hogy bevallatlanul is (és nem alaptalanul) méltatlanoknak érezzük rá magunkat, pedig Isten szeretete feltételek nélküli. Ezt a szeretetet az elfogultság és az indulatok tökéletes hiánya jellemzi, és a mindnyájunkkal szembeni feltétlen jóakarat. Az ember számára a legnagyobb jó az Istennel való összetartozás, amelynek csak akkor van lehetősége a végső megvalósulásra, ha életünkben is arra törekszünk, hogy megéljük azt. Az összetartozásnak és a segítő jóakaratnak a fénye és melege teszi lakhatóvá a világot, ami nélkül - kaparjunk össze bármily földi gazdagságot vagy hatalmat - kopár és reménytelen marad. Az Istenhez tartozásnak, az Ő szeretetének az elutasítása súlyosan károsítja a lelkünket, így lényegében magunk hozunk ítéletet önmagunk fölött, mert képtelenné válunk a Vele való kapcsolatra.

(Folytatása a 27. oldalon)

Egy hajóban

Beszámoló a Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetségének ludwigsburgi közgyűléséről

2001. szeptember 3-5. között a németországi Ludwigsburgban megtartotta első, rendes közgyűlését a Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége, s ezzel egybekapcsoltan ülésezett a Nyugat-Európai Magyar Református Lelkigondozó Szolgálat (NYEMRLSZ), valamint a Külföldön Élő Magyar Evangélikus Lelkigondozók Munkaközössége (KÉMELM) is. Az előzményekről és a Protestáns Szövetség megalakulásáról az Új Kéve 2000. decemberi számában már bőven beszámoltunk. Mintegy ezt kiegészítendő, *Joób Olivér: Tisztázó megjegyzések a Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége megalakulásával kapcsolatban* című írásából idézünk:

”Nyugat-Európában a református lelkipásztorok és gyülekezeti képviselők, valamint az evangélikus lelkigondozók évtizedek óta külön-külön szervezeteik keretében tárgyalták meg a túlnyomó többségében közös, protestáns gyülekezetek életét. Eltérés volt a két szervezet profilja között, mivel a reformátusok lelkigondozó *szolgálatban* tömörültek, az evangélikusok pedig a *lelkigondozók* munkaközösségét alapították meg. Az előbbi (a NYEMRLSZ)

kötöttebb szervezeti, adminisztratív intézmény volt, a második esetében (KÉMELM) a lelkészek testvéri közösségén, a fraternitáson volt a hangsúly. Egyenetlen volt a két szervezetben a gyülekezetek képviselte is, mivel a reformátusok az evangélikus lelkész távollétében tárgyalták gyülekezetek életét, az evangélikusok viszont nem tárgyalták azoknak a gyülekezeteknek ügyét, ahol nem evangélikus lelkész működött ... Ez a helyzet nemcsak hogy fonák volt, hanem túltűzőleg polarizáló akkor, amikor gyülekezetek - túlnyomó többségben - protestáns alapon szerveződtek és működnek. ... A két hajóban evezés a gyülekezetekre nézve egyre inkább anakronisztikussá vált. ... Így merült fel évekkel ezelőtt egy közös szervezet létrehozásának gondolata. ... Az új szervezet csupán az eddigi fölösleges kettősséget szünteti meg, és felekezeti tekintetben semmi sem változik.”

A tavaly októberi, révkomáromi alakuló üléssel egy időben mind a KÉMELM, mind a NYEMRLSZ kinyilvánította, hogy a gyülekezetek életére vonatkozó minden hivatalos ügyet az új szervezet (tehát a Protestáns Szövetség) *hatáskörébe tesz át*. Ludwigsburgban viszont kiderült,

A Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége, a NYEMRLSZ és a KÉMELM Ludwigsburgban, 2001. szeptember 2-5. között tartott közös rendezvényének résztvevői.

Felső sor: Tüski Márta ref. lelk. (Utrecht -NL), Rusznyák Dezső ev. lelk. (Sajógömör -SK), Jaskó Irén presb. (London -GB), Kiss Árpád presb. (München -D), Kovács József presb. (Stuttgart -D), Gémes Pál ev. lelk. (Stuttgart -D);

Középső sor: Lőrincz Mózes nyug. ref. lelk. (Heilbronn -D), Pusz János presb. (München), Tőkés László ref. püspök (Nagyvárad -R), Lázárné Z. Dalma ref. lelk. (München -D), Vidáné Szűcs Márta presb. (Párizs -F), Molnár-Veress Pál ev. lelk. (Stockholm -S), Dózsa Katalin (Stockholm -S), Pósfay György nyug. ev. lelk. (Genf -CH), Tóth Ildikó presb. (Sölvesborg -S), Magyar-Köpe Gábor ref. lelk. (Stockholm -S), Nagy Károlyné (Bécs -A), Nagy Károly ref. lelk. (Bécs -A), Ormós Ajtony pénzt. (Winterthur -CH), Krüszely Mária presb. (Bern -CH), Badin Ádám presb. (Rozsnyó -SK), Gábry Sándor ref. lelk. (Köln -D), Varga Pál ref. lelk. (Dietenheim -D), Pátkay Róbert nyug. ev. lelk. (London -GB), Debreczeni Zsolt presb. (Steinmaur -CH), Péter Iván ref. lelk. (Bern -CH), Erdélyi Géza ref. püspök (Komárom -SK), Gémes Istvánné Katalin (Stuttgart -D), Tóbiás Attila ref. lelk. (Prága -CZ), Szöllősy Pál presb. (Pfaffhausen -CH);

Alsó sor: Békassy N. Albert presb. (Lund -S), Boros Péter ref. lelk. (Hannover -D), Joób Olivér ev. lelk. (Zürich -CH), Máthé Zoltán presb. (Heidenheim -D).
(Vastag betűvel szedve: az aktív magyar szolgálatban álló nyugat-európai lelkészek nevei.)

hogy ezt a NYEMRLSZ talán nem egészen így gondolta. Nyilvánvalóan látszik egyfajta félelem attól, hogy a Nyugat-Európai Magyar nyelvű Református Lelkigondozó Szolgálat által - főként az elmúlt tíz évben - elért eredmények "haszonélvezeti joga" az új szervezetre, a Protestáns Szövetségre szállna.

Senki sem vitatja a NYEMRLSZ eredményeit, és senki sem akarja a babérokat magának megszerezni. Éppen ezért hadd álljanak itt ezek az eredmények a szervezet világi elnöke, Dr. Békássy N. Albert összefoglalásában:

"Kerek egy évtized múlt el azóta, hogy 1991. szeptember 10-13. között, a svédországi Lundban megtartotta negyedik közös tanácskozását a két nyugat-európai magyar (evangélikus és református) testvérszolgálat (a KÉMELM és a NYEMRLSZ), melynek címét a konferencia központi témája, a "Protestáns Látomások" adta.

Mi történt a "nyugatiakkal" a múlt század nyolcvanas éveinek végén bekövetkezett középkelet-európai változások elsőprő forgatagában? Mennyi valósult meg a tíz évvel ezelőtti víziókból?

Végleg megszűnt a második világháború után előállt politikai megosztottság, mely az egyház kényszerű, belső - kelet-nyugati - megosztottságát is eredményezte. Első alkalommal vettek részt a Kárpát-medence történelmi protestáns egyházainak képviselői a nyugat-európai protestáns testvérszolgálatok tanácskozásán.

Beteljesedett a NYEMRLSZ 1991-es döntése, hogy tanácskozásait másodévenként váltakozva tartsa Nyugat-Európában, illetve a Kárpát-medencében, a lehetőségekhez képest a KÉMELM-mel közösen. A NYEMRLSZ végiglátogatta a Kárpát-medence egyháztesteit (kivétel a Délvidék felkeresése, amely a háború miatt későbbre tolódott). Ez a testvéri összetartozás kifejezésre jutott az 1992-ben Sárospatakon, 1994-ben Kolozsvárott illetve Nagyváradon, 1996-ban Beregszászon, valamint az 1998-ban és 2000-ben Révkomáromban tartott Küldöttközgyűlésen és tanácskozásokon.

A NYEMRLSZ alapító tagjává vált a Magyar Reformátusok Világszövetségének és Területi Egységgé szerveződött. Testületi tagja lett 1996-ban a Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinatának.

A NYEMRLSZ az 1996-os Világtalálkozóra megjelent honlapjával a világhálón: <http://www.refnet.cz>. A honlapon bárki számára hozzáférhető friss tájékoztató van a több mint 80 nyugat-európai magyar nyelvű protestáns istentiszteleti helyről és alkalomról. A teljesség kedvéért azokról is, akik a NYEMRLSZ-hez ugyan nem tartoznak, de a magyar protestáns lelkigondozásban rendszeresen részt vesznek. A honlapról letölthető a nyugati református tisztségviselők és egyházi szolgálattevők naprakészen frissített címtára. A levelezőlista tájékoztat a fontosabb eseményekről, a könyvészetéről; tanácskozásaink meghí-

vója, illetve a napirend, beszámolók, megemlékezések is letölthetők. A gyülekezeti kiadványok elérhetők akár a meglevő honlapok kapcsolásával, akár a NYEMRLSZ segítségével (a világhálóra kerülnek azok a kiadványok is, amelyek számára - megfelelő műszaki felkészültség hiányában - az Internet egyelőre elérhetetlen). Közvetlen kapcsolatot teremtettünk a Kárpát-medence református egyházi honlapjaival, és a nagyvilágbeli magyar ajkú egyházi, sőt a nem protestáns honlapokkal is.

Újrafogalmazódott a nyugat-európai magyar reformátusok és evangélikusok önazonossága és igénye a felekezeten felüli folyamatos anyanyelvi lelkigondozásra. 2000-ben megalakult a Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége. A KÉMELM-mel közösen létrehozott, közös gyülekezeti gondokkal foglalkozó úttörő tevékenységünk sajátosan újabb feszültséget okozott. Sajnálatos, hogy a szülési folyamat zavarát egyesek mesterségesen szított felekezeti türelmetlenségre és ebből származó megosztottság növelésére szeretnék kihasználni. A felekezeti öntudat megerősödése és feltétlen megtartásának előfeltétele mellett, nagyon sok türelem, jóindulat és tapintat szükséges minden fél részéről a közös protestáns közösségi szellem kialakításához."

A tíz évre visszatekintő összefoglalót a ludwigsburgi konferencia után állította össze annak szerzője. Ezek után hadd álljon itt az, amit a Protestáns Szövetség a Ludwigsburgban tartott rendezvényén megállapított:

Jelenleg a nyugat-európai szórvány területén 12 országban, 71 városban, összesen 74 gyülekezet keretében folyik rendszeres magyar nyelvű protestáns szolgálat. A ludwigsburgi közgyűlés számba vette és hitelesítette a Szövetséghez társult gyülekezeteket és egyéni tagokat. Kiderült, hogy az összesen 74 gyülekezetből:

46 gyülekezet vagy országos szolgálat keretében (Svédország 15, Svájc 10, Ausztriai református 3 gyülekezettel), vagy regionális szolgálat keretében (Észak-Rajna-Vesztfália 8, Észak-Németország 4, Ulm-környéke 3, Württemberg 2 gyülekezettel), vagy önálló gyülekezetként (Párizs) már csatlakozott a Protestáns Szövetséghez. További 4 gyülekezetben (Helsinki, Tallinn, Tartu, Oslo) a Szövetséghez társult Svédország lelkésze szolgál, hasonlóképpen 4 gyülekezet lelkésze (Londoni evangélikus, Burg-Kastl, Genf, Prága) egyéni tagként, az Angliai Ref. Egyház (2 gyülekezet) presbitere pedig ugyancsak egyéni tagként társult a Szövetséghez.

A közgyűlés véglegesítette és elfogadta a Szövetség alapszabályát; három éves időszakra megválasztotta a választmányt (ez külön vonulva megtartotta alakuló ülését és tagjai közül megválasztotta az elnökséget, egyben kidolgozta a munkatervet). A közgyűlés megállapította a csatlakozott gyülekezetek és az egyéni tagok évi tagdíját,

a befizetés módját; elfogadta a választmány által előterjesztett jövő évi munkatervet; döntött a 2002. évi közgyűlés helyszínéről és időpontjáról.

Tökés László püspök

A résztvevők együtt meghallgatták és megtárgyalták a nyugat-európai magyar református és közös protestáns gyülekezetek helyzetjelentéseit; meghallgatták és megbeszélték Tökés László püspök, a Magyar Reformátusok Világszövetsége elnökének, illetve Erdélyi Géza püspök, a Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinata elnökének a nyugati magyar szórványkérdést érintő előterjesztéseit.

A KÉMELM külön tartott ülésén megerősítette korábbi határozatát, hogy a Szövetséget segíti minden, ennek hatáskörébe utalt kérdésben; számba vette és megtárgyalta az illetékességi körében maradt kérdéseket (pl. Útitárs, Koinonia); megerősítette tisztségében az elnökséget; meghallgatta és elfogadta a KÉMELM csatlakozását az Orosz-házán 2001. aug. 18-án megalakított Magyar Evangélikusok Tanácskozó Testületéhez (METT).

A NYEMRLSZ külön tartott ülésén tisztújítást tartott azon tisztségekre, amelyek tisztségviselőinek mandátuma 2001-ben lejárt; a jelenlevők meghallgatták a világi elnök beszámolóját az eltelt évről; meghallgatták a lelkesi elnök, a titkár, a pénztárosok és ellenőrök jelentéseit; beszámolót hallgattak meg az Európai Magyar Evangéliumi Ifjúsági Konferenciáról, a Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zinatának ezévi nagykörösi, és a Magyar Református Világszövetség Félixfürdön tartott összejöveteleiről... Mindezekről és sok minden másról szó esett, de az adott helyzetben legfontosabbról, a NYEMRLSZ szükségszerű átalakulásáról szinte semmit nem hallottunk.

Sajnálatos tény, hogy a Komárom óta eltelt egy évben a szervezet elmulasztotta alapszabályát és egész tevékenységét a Protestáns Szövetség megalakulása utáni új helyzethez igazítani, s erre a legutóbbi küldöttközgyűlésén sem kerített sort. Ludwigsburg óta talán a NYEMRLSZ vezetősége is rájött arra, hogy a nyitva hagyott kérdések tovább görgetése nem lehet kiút, de ahelyett, hogy ezekre használható megoldást kínáljon, az összesűrűsödött gondokat elsőként a Protestáns Szövetség számlájára írja. A ludwigsburgi konferenciáról szóló, a *Jövőképünk merész, de vonzó* című beszámolójában a NYEMRLSZ világi elnöke olyan megfogalmazásokat használ, amelyek a Protestáns Szövetséggel szemben fenntartásokat, rossz érzést keltenek az egyelőre még nem társult gyülekezetekben, de minden gyanútlan olvasóban is. Például: „jóakarattal,

a közös Szövetség megoldást jelenthet“, vagy: „e kísérlet feszültséget és újabb megosztottságot okozott“, vagy: „adjunk esélyt immár a közös Protestáns Gyülekezetek Szövetségének“, vagy: „véleménykülönbségeink lehetnek, de nem vezethetnek szétveréshez.“ A Protestáns látomások című visszatekintőben pedig - amit fennebb idéztünk - ezt írja: „a szülési folyamat zavarát egyesek mesterségesen szított felekezeti türelmetlenségre és ebből származó megosztottság növelésére szeretnék kihasználni.”

Azzal együtt, hogy hangsúlyozottan cáfoljuk a fenti megállapításokat, egyben határozottan meg kell állapítanunk: a Protestáns Szövetség létrejötte nem okozott sem megosztottságot, sem szétverést, sem felekezeti türelmetlenséget, sem zavart. Ezt valami - általunk ismeretlen - oknál fogva esetleg csak a NYEMRLSZ világi elnöke érezhette így, és sajnálatos, hogy eme érzésének - mint láttuk - úton-útfélen hangot adott, s éppen ezáltal szíthat egy bizonyos fokú mesterséges felekezeti türelmetlenséget.

Állításaival vagy érzéseivel ellentétben, a Protestáns Szövetség létrejötte a fölösleges kettősség megszüntetésével tiszta helyzetet teremtett, a hasonló kérdésekkel küzdő gyülekezetek között elsősorban kölcsönös megértést, és a közös cselekvésre sarkalló összefogást eredményezett. Nem verte szét a NYEMRLSZ-et, de rávilágított arra, hogy e keretszervezet - a maga felekezeti egyoldalúságában, és egyoldalú felekezeti kapcsolódásaival - soha nem volt és a jövőben sem lehetne alkalmas a nyugat-európai közös protestáns gyülekezetek konkrét kérdéseinek megoldására. Éppen ezért kellett egy nem református és nem evangélikus, hanem közös protestáns szervezetet létrehoznunk!

A ludwigsburgi konferencián újból megállapítást nyert az a tény, hogy Nyugat-Európa majd minden országában - olykor ezen belül régióként is - a helyi törvények és rendelkezések okán rendkívül sokféleképpen alakult a magyar gyülekezetek sorsa, s azok ma is más-más egyházi-szervezeti kapcsolódások, gyakran korlátok és megkötöttségek között, sokszor a helyi egyházak vagy állami intézmények felé kiszolgáltatott helyzetben élnek.

Az utóbbi évtizedben két fő irányba mutattak a megoldási kísérletek:

1. vagy szorosabbra fűzni a kapcsolatot a helyi (idegen nyelvű) egyházzal, mely az egyházadót állami szinten, a magyar hívektől is beszedi, s ebből alkalmazza a magyar lelkeszt, esetleg ebbe az egyházba integrálódni is, ami idővel a teljes beolvadáshoz vezethet,

2. vagy kieszközölni a magyar gyülekezetek fokozott önállósulását a helyi (idegen nyelvű) egyháztól, s ezzel együtt felvállalni az egyházfenntartási járulék bizonytalan, egyéni begyűjtését, a magyar lelkes alkalmazását és fizetését, számos adminisztratív kérdés egyéni intézését.

Az első megoldást kevés gyülekezet választotta (pl.

München), de a másodikat is kevés közösségnek sikerült elérnie (pl. Svédország). A legtöbb nyugat-európai gyülekezet megmaradt a különféle egyházi-szervezeti kapcsolódások, különféle korlátok és megkötöttségek között, s ezért igen nehéz egyénileg kilépnie e bűvös körből. Ehhez egy olyan háttérre és olyan súlyra volna szükség, amelyet csak a hazai történelmi protestáns egyházak biztosíthatnának, és amely egyházak a kiszolgáltatott helyzetben levő nyugati magyar gyülekezetek érdekében egyenrangú félként tudnának tárgyalni különböző országok különböző egyházaival.

A nyugati gyülekezetek helyzeti sokfélesége vezetett oda is, hogy amikor lehetőség nyílt a hazai egyházakkal való kapcsolatfelvételre, esetleg az ezekbe való szervezeti visszatagolódásra, a nyugati gyülekezetek többsége nem kívánta feladni vélt önállóságát, ezért szó sem lehetett egy valamiféle közös lépésről vagy összehangolt cselekvésről.

Különösen ellentmondásos az, hogy a nyugati magyar gyülekezetek egy része általában éppen azokkal a hazai történelmi protestáns egyházakkal szemben hangsúlyozza önállóságát, amely egyházakban megvolna a szándék és a lehetőség is a segítségnyújtásra. Az ezektől való idegenkedésnek - tudjuk - elsősorban történelmi okai vannak, s az idegenkedést olykor alátámasztani látszanak olyan tények, amelyek a hazai egyházak hiányzó rugalmasságából fakadnak.

Amint láttuk, a NYEMRLSZ alapító tagjává vált a Magyar Reformátusok Világszövetségének és ennek Területi Egységévé szerveződött. Ugyanúgy testületi tagja lett a Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinatának is. A testületi tagság viszont értelemszerűen azt kellett volna jelentse, hogy a református egyházak elfogadják a nyugati magyar gyülekezetekben történelmileg kialakult felekezeti sokszínűséget, a gyülekezetek ökumenikus jellegét. Ez a rugalmasság egyelőre még nem mutatkozott meg a szigorúan kanonikus szerveződésű hazai egyházak részéről.

A NYEMRLSZ - mely nevében hordozottan is nyilván református szervezet - nem is tehet mást, minthogy az MRVSZ-be vagy a MRETZS-be testületileg bevitt gyülekezeteknek csak református tagságát képviselje. Hasonló a helyzet a KÉMELM-mel is, amely éppen az előbb említett ellentmondásosságot kezdettől felismerve, soha nem is kívánt fellépni a nyugati magyar gyülekezetek képviseletében, hanem megmaradt az ezen gyülekezetekben szolgáló evangélikus lelkészek testvéri közösségeként. Ha igény mutatkozna erre, a NYEMRLSZ is ebben az irányban körvonalazhatná jövőbeni szerepét, azaz a nyugati protestáns gyülekezetekben szolgáló református lelkészek egyfajta testvéri közössége lehetne. A közös protestáns gyülekezetekre kiterjesztett képviseleti jogáról viszont véglegesen le kell mondania!

A Magyarországi Evangélikus Egyház azzal, hogy vállalta svédországi közösségünk egyházjogi kapcsolódását öhozza, gyakorlatilag egy komoly erkölcsi háttérrel biztosított közösségünknek, és a Svéd Egyház vezetésével - érdekünkben - folytatott tárgyalásaiban nem az itteni kis létszámú evangélikus hívőre korlátozottan, hanem gyülekezeteink minden tagjának érdekét szem előtt tartva érte el, hogy a Svéd Egyház a közös, protestáns magyar gyülekezeteinknek nyújtson további támogatást. Ezért ajánlottuk Ludwigsburgban ezt a modellt követendő példaként az MRVSZ és a MRETZS elnökeinek is, akik kifejezték hajlandóságukat, hogy a Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetségével is készek tevékeny módon együttműködni, az annak Alapszabályzatában foglalt célkitűzések megvalósításában, hozzátevé, hogy az új szervezet létrejöttében a magyar református-protestáns és a magyar nemzeti egységesülésnek egy igen fontos állomását látják.

Íme miért volt és van szükség egy olyan - a valóságos helyzet alapján álló és azt felvállaló - közös Protestáns Szövetségre, amely bármely egyházzal vagy szervezettel való kapcsolatában a nyugati gyülekezetek tagságának nemcsak részét, de egészét képviseli!

Amint már említettük, Nyugat-Európa 74 magyar protestáns (ezen belül református) gyülekezetéből 46 gyülekezet már teljes jogú tagként a Protestáns Szövetséghez társult, s további 10 olyan gyülekezet van, amely vagy lelkésze, vagy világi képviselője által a Szövetséggel már kapcsolatban áll. És összesen 18 olyan gyülekezet van, amely még sem testületileg, sem egyéni tagság révén nincs kapcsolatban a Szövetséggel.

Ha közelebbről szemügyre vesszük ezeket, kiderül, hogy távolmaradásuk sokkal inkább magyarázható a gyülekezetek különleges helyzetével, mintsem valamiféle "megosztottsággal", "feszültséggel", vagy "szétveréssel".

Először arról a 10 gyülekezetről szóljunk, amely testületileg még nem, de lelkésze vagy világi képviselője által már a Szövetséggel kapcsolatban áll.

- Az Oslói Magyar Protestáns Gyülekezet fennállása óta a svédországi lelkész gondozásában volt, jelenleg meg-

Varga Pál németországi, Joób Olivér és Péter Iván svájci, Magyar-Köpe Gábor és Molnár-Veress Pál svédországi lelkészek, és Tóth Ildikó főjegyző

hívott lelkészek szolgálatával, alkalmi jelleggel működik. Az Észtországi Magyar Gyülekezet (Tallinn, Tartu) és a Finnországi Magyar Gyülekezet (Helsinki), 1995-ben a svédországi lelkész kezdeményezésére öltött szervezett formát, és alapvetően ma is ennek gondozásában van. A svédországi egyházi közösség, amikor 1999-ben megalakította új alapszabályzatát, a területen kívüliség jogi akadálya miatt ezeket a gyülekezeteket nem sorolhatta be taggyülekezetei közé. Ezek a gyülekezetek - bár elméletileg külön és önállóan kérhették volna csatlakozásukat az új Protestáns Szövetséghez -, megkeresés vagy meghívás híján nem is nyilatkoztak az ehhez való viszonyulásukról, de ugyanúgy a NYEMRLSZ-hez való esetleges korábbi, önálló csatlakozásukról sincs adatunk. Ez utóbbi viszont a finnországi gyülekezet felügyelőjét a MRETZS presbiteri munkabizottságába delegálta.

- Az Angliai Magyar Evangélikus Egyház (London) Pátkai Róbert ev. lelkész nyugdíjazása után 2000-ben beszüntette állandó istentiszteleti tevékenységét, s az a továbbiakban csupán alkalmi szolgálatokra korlátozódik. A nyugalmazott lelkész viszont egyéni tagként a Szövetséghez csatlakozott.

- A Burg-Kastli Magyar Gimnázium (Bajorország) sajátos helyzetben van: diákgyülekezetének sem állandó tagsága, sem világi vezetősége nincs, ezért gyülekezetként nem társulhat a Szövetséghez, de ugyanilyen alapon a NYEMRLSZ tagja sem lehetne. Ez utóbbi viszont a gimnázium lelkészét intézőbizottsági tagjává választotta, s egyben a MRETZS sajtóügyi munkabizottságába is delegálta. Ezzel együtt, Jancsó Jeromos lelkész egyéni tagként felvételét kérte a Protestáns Szövetségbe.

- A Genfi Magyar Protestáns Gyülekezet, mely Pósfay György nyugalmazott ev. lelkész gondozásában áll, szervezetileg a Genfi Keresztyén Egyházak Közösségéhez tartozik. A lelkész tájékoztatása szerint a gyülekezet még nem alakította ki a Szövetséggel kapcsolatos álláspontját. Pósfay György viszont egyéni tagként a Protestáns Szövetséghez csatlakozott.

- A Prágai Magyar Református Gyülekezet lelkészét a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház (tehát egy kárpát-medencei történelmi magyar egyház) alkalmazza. Ennek ellenére a gyülekezet lelkészét, Tóbiás Attilát a NYEMRLSZ 2000-ben lelkészi elnökévé választotta, ebből a tisztségből kifolyólag hivatalból a MRETZS és az MRV SZ elnökségi tagja lett. Tóbiás Attila ugyanakkor - egyéni tagként - felvételét kérte a Protestáns Szövetségbe.

- Az Angliai Magyar Református Egyház (London, Manchester) önálló kíván maradni, így sem a Protestáns Szövetségnek, sem a NYEMRLSZ-nek nem tagja. Ez utóbbi viszont Jaskó Irént, a gyülekezet presbiterét Anglia képviselőjében az Intézőbizottság tagjaként jegyzi, ő viszont egyéni tagként a Protestáns Szövetséghez csatlakozott, ahol titkári tisztségre választották, s mint ilyen, a Szövetség elnökségének tagja is.

Ezek után szóljunk arról a 18 nyugat-európai magyar református (vagy közös protestáns) gyülekezetről, amely sem közösségileg, sem lelkésze vagy világi képviselője révén nincs kapcsolatban a Protestáns Szövetséggel.

- A Bajorországi Magyar nyelvű Református Gyülekezet (München, Nürnberg) a Bajorországi (német nyelvű) Református Egyházba integrálódott, így státusánál fogva nem lehet tagja a Protestáns Szövetségnek, de ugyanezen az alapon kérdéses a NYEMRLSZ-hez való viszonya is. Ez utóbbi szervezet Lázárné Z. Dalmát lelkészi alelnökévé választotta, aki e tisztsége révén egyben a Magyar Reformátusok Világszövetsége választmányának egyik nyugat-európai tagja is.

- A Hollandiai Magyar Protestáns Keresztyén Lelkigondozó Szolgálat (Utrecht/Vianen, Hága, Maastricht) a Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinatába való önálló belépésekor függetlenítette magát a NYEMRLSZ-től. Ez utóbbi viszont Tóth Miklós lelkészt továbbra is intézőbizottsági tagjaként jegyzi, Tüski István nyugalmazott lelkészt pedig 2000-ben tiszteletbeli társelnökévé választotta. A hollandiai közösség egyelőre nem kíván társulni a Protestáns Szövetséghez.

- Hat gyülekezetnek a Protestáns Szövetséggel kapcsolatos álláspontja ugyanúgy, mint a NYEMRLSZ-hez való viszonyulása is, egyelőre tisztázatlan. Ezek: a hollandiai Hermán János ref. lelkész által gondozott Belgium (Brüsszel, Liège), a Sipos Tibor ref. lelkész szolgálatával működő Hessen-Rheinland-Pfalzi Magyar Ev.-Református Egyesület (Frankfurt, Mainz, Heidelberg), valamint az alkalmi szolgálatokra meghívott lelkésszel vagy teológus szolgálatával működő Berliini Gyülekezet.

- Az Ausztriai Evangélikus Egyház Magyar Lelkigondozó Szolgálat (7 gyülekezet) Szépfalusi István halála óta egyelőre Galavics Sándor nyugalmazott ev. lelkész helyettesítő szolgálatával működik. A szolgálat világi vezető testületének jövőbeni elképzeléséről - ezen belül a Protestáns Szövetséghez való viszonyulásáról - nincs információnk.

Mint már említettük, sajnos Ludwigsburgban is elmaradt a NYEMRLSZ jövőbeni szerepének, illetékességi körének és hatáskörének tisztázása. Míg alapszabályának 5.§-a szerint a Szolgálat "munkaterülete kiterjed mindazokra a nyugat-európai országokra, amelyekben magyar református hívek élnek", addig a Szolgálat világi elnöke újabban mindenütt úgy nyilatkozik: "Munkaterületünk a Kárpát-medencén túli Európa s azok az országok vagy országrészek, ahol magyar protestánsok élnek." Amellett, hogy ez utóbbi megfogalmazás önkényesen szeretné kiterjeszteni a NYEMRLSZ illetékességi körét, egyben teljes egészében ellentmond annak a közös elhatározásnak, hogy a nyugat-európai magyar protestáns gyülekezeteket érintő kérdések ezentúl kizárólag a Protestáns Gyülekezetek Szövetségének hatáskörébe tartoznak.

Az a több helyen elhangzott vagy leírt megállapítás, miszerint a nyugat-európai magyar lelkészek "többszörfé és díjmentesen" végzik a magyar szolgálatot, csak részben igaz, és mindenképpen magyarázatra szorul.

A befogadó országok egyházai az oda került magyar lelkészt a legtöbb esetben lelkészi állományukba fölvtették, és számára (osztrák, német, svájci stb. gyülekezetekben) szolgálatot biztosítottak, és ezért rendes fizetést is folyósítanak. Ott, ahol a befogadó ország egyházának nyilván-tartásában *megfelelő számú, egyházzadót fizető* magyar nyelvű hívő van, a befogadó egyház többszörfé elfogadja, hogy a magyar lelkész szolgálati idejének egy részét vagy egészét ezen magyar nyelvű hívekre fordítsa. Ilyen esetekben ezt a szolgálatot az illető lelkész személyéhez, illetve munkaköréhez kötik. A lelkész nyugdíjba vonulása vagy elhalálozása esetén viszont az illető egyház nem tartja magára nézve kötelezőnek, hogy a magyar nyelvű hívek számára újabb magyar lelkészről gondoskodjon, s ilyenkor keletkeznek a gondok.

Alapjában véve megállapítható, hogy Nyugat-Európában nem a lelkészhiány, hanem a magyar gyülekezetek és lelkészek működéséhez szükséges anyagi háttér bizonytalansága jelenti az elsődleges gondot. Ennek oka pedig az, hogy a mai elvilágiasodott társadalom szemlélete gyökeresen eltér az apostoli tanításnak és a reformáció egyházainak az anyaszentegyházról vallott szemléletétől.

Ezek szerint: az egyház Krisztus teste, mi pedig annak tagjai vagyunk. Ezt a közösséget Isten, Szentlelke és ígéje által gyűjti egybe és szenteli meg; Ő az, aki oltalmazza és megtartja azt. Ezért különösen fontos, hogy e közösségben az evangéliumot tisztán tanítsák, és a szentségeket helyesen szolgáltassák ki. A gyülekezet az ígével és a szentségekkel az istentiszteleten él; úgy él, mint Krisztus nyája, amelybe Ő rendelt pásztorokat, vagyis igehirdetőket.

Isten ígéje indítja szívünket arra, hogy anyagi javakkal is támogassuk a gyülekezetet. Minden egyes hívő, mint tag, Krisztus javainak és ajándékainak osztályrészesé, ezért minden tagnak kötelessége, hogy az Istentől nyert ajándékokat készséggel és örömmel a többi tagok javára és üdvösségére fordítsa.

Mindezekből következik, hogy az egyház (Krisztus teste), a gyülekezet (Krisztus nyája), a lelkész (a nyáj pásztor), az igehirdetés (Isten megszólaló, életet adó szava), a szentségek kiszolgáltatása (Isten kegyelmi ajándékai), az istentisztelet (az előbbieket szent alkalma), az anyagi támogatás nyújtása (amelyre Isten ígéje indítja a hívőt), mind-mind olyan dolgok, amelyekben - az emberi vonatkozásokon túl - meg kell látnunk Istentől származó, vagy Isten rendelése szerinti szent jellegüket is.

Ezért téves az egyházban egyszerűen csak egy közmegegyezésen alapuló *szervezetet* látni, amelyben mindent

bürokratikusán kezelt szabályok irányítanak. Ezért helytelen a lelkipásztori szolgálatot olyan *szolgáltatásnak* tekinteni, mint például a kisiparban a cipész, szabó vagy fodrász szolgáltatását, ahol a kliens igénye a meghatározó. Ezért elfogadhatatlan az üzleti szellem diktálta hatékonyság, nyereség, kifizetődőség kritériumait az egyházra alkalmazni. Ezért megengedhetetlen az egyházban a közösségi szellem helyett a személyi szabadság egyoldalú értelmezéséből fakadó egoista magatartást felülkerekedni hagyni... A sort nagyon hosszan folytathatnánk.

Amikor a magyar szórványgyülekezetek helyzetéről beszélünk, akkor érdemes a kérdés minden vonatkozását a bibliai alapokig visszamenőleg megvizsgálni. Megvizsgálni például azt, hogy egyáltalán kire tartozik a felvetődött kérdések megoldása: - az illető gyülekezetre, lelkészére, valamely országos szolgálatra, fél-földrésznyi szervezetre, a befogadó országokra, az óhazára, az államra, az egyházra vagy a nemzet egészére?

Amint egy hagyományos értelemben vett mentőszolgálatot akkor is készenlétben tartanak, ha pillanatnyilag nincs vészhelyzet, ugyanígy az egyházat mint intézményt, a gyülekezeti életet, a lelkigondozás szolgálatát is mindig készenlétben kell tartanunk, nem elégedvén meg azzal, hogy intézményi megalapozása, szerepe és jelenléte csak a sürgősségi esetekre korlátozódjon.

A Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége azért jött létre, hogy a különböző keretekben és más-más lehetőségek között működő "mentőállomások" munkáját összehangolja, s az eddigi felekezeti vagy szervezeti különbségeket félretéve, megteremtse az együttes működés feltételeit.

A Protestáns Szövetségen is túlmutató együttműködés feltételeiről szólt Tőkés László püspök a már említett előterjesztésében, melyből az alábbiakban idézünk:

"Az MRVSZ Elnökségének és Választmányának legutóbbi, 2001. augusztus 4-i, nagyváradi összevont ülésén tovább érlelődött az az elhatározás, hogy Világszövetségünk a jövőben nagyobb hangsúlyt fektessen a *nyugati diaszpóra* életére és gondjaira. Ennek kifejezésekként az MRVSZ és az Egyetemes Zsinat (MRETZS) új vezetőiségei megegyeztek abban, hogy - az eddigiektől eltérően - közösen vállalnak felelősséget a Nyugat-Európai Területi Részért, és gondjai megoldásából együttes erővel igyekeznek kivenni részüket...

Világszövetségünk - szélesebb körben - a *Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetségével* is kész együttműködni. Az új szervezet létrejöttében a magyar református-protestáns és a magyar nemzeti egységülésnek egy igen fontos állomását látja. Alapszabályzatában foglalt célkitűzései megvalósításában kész tevékeny módon együttműködni.

Pósfay György genfi lelkész, Kelemen Erzsébet diakonissza-testvér, Gémes Pál stuttgarti lelkész, Gémes Istvánné, Tóbiás Attila prágai lelkész.

A tervbe vett és őszintén remélt gyakorlati együttműködés érdekében és tárgyában a következő - megbeszélésre váró - kérdéseket vetem fel és javaslatokat teszem:

a) A laza szervezeti keretbe tartozó nyugat-európai gyülekezetek, illetve országos tagszervezetek kanonikus egyházi, szervezeti *intézményesülése*; Ezen belül:

– A tagegyházak, tagegyházközségek *anyagi létbiztonságának* az intézményes biztosítása;

– Az intézményes egyházrenden alapuló *egyházfegyelem* bevezetése;

– A *lelkipásztorok*, egyházi szolgák alkalmazásának szabályozása;

– Az *egyházi közteherviselés* bevezetése;

– A kongregacionalista típusú tagegyházi, -egyházközségi önállóság önkéntes feladása, strukturális betagozódás az új egyházi rendbe;

b) A nyugati lelkészellátásról való közös gondoskodás;

c) Az MRVSZ és az EZS *közreműködése* és - lehetőség szerinti - *anyagi támogatása* a nyugat-európai gyülekezetek létfenntartása érdekében;

d) Kárpát-medencei egyházi-nemzeti ügyek esetenkénti anyagi és erkölcsi *támogatása* a nyugat-európai reformátusság, illetve protestánsok által;

e) *Új gyülekezetek* szervezése, új szolgálati formák teremtése a nyugati régióban;

f) Az MRVSZ és az EZS, illetve hazai tagegyházai hivatalos *nyugati képviselőinek* megszervezése;

g) Közreműködés nyugatra szakadt testvéreink hitbeli és nemzeti *identitásának megőrzése* érdekében;

h) *Kölcsönös* erkölcsi és politikai támogatás nyújtása;

i) A *flyamos kapcsolattartás* - kommunikáció és információáramlás - biztosítása;

j) Gyülekezeti és személyi szintű *egyházi kapcsolatok* (pl. testvérgyülekezeti kapcsolatok, különféle találkozók stb.) kiépítése;

k) Az *V. Magyar Református Világtalálkozó* előkészítése (bécsi kihelyezett rendezvény, 2006).

Az előterjesztéshez helyben elhangzottak támogató vagy kritikus megjegyzések, s ezzel nincs semmi baj. A Protestáns Szövetség jövőbeni feladatainak egyike, hogy a sokféle véleményből igyekezzen egy egységes álláspontot

kialakítani, s ennek alapján kezdjen megbeszélést folytatni a Magyar Református Világszövetség, illetve a Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinata vezetőivel. Hasonló feladat vár rá a Magyar Evangélikusok Tanácskozó Testülete (METT) vonatkozásában is. Ezt a testületet a magyarországi, erdélyi, délvidéki történelmi magyar evangélikus-lutheránus egyházak hozták létre, s alapító tagként ehhez társult az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia, valamint a Külföldön Élő Magyar Evangélikus Lelkészek Munkaközössége (KÉMELM) is. Az általuk aláírt megállapodásban kiemelt célkitűzésként szerepel az, hogy miként tudná a Magyarországi Evangélikus Egyház támogatni lelkészek képzését, vagy lelkészek ideiglenes kiküldését a trianoni határon kívüli szolgálatra. Feltételezzük, hogy amennyiben a Protestáns Gyülekezetek Szövetsége adott esetben ilyen jellegű kéréssel fordulna a METT-hez, ez - az MRVSZ-hez vagy a reformátusok Egyetemes Zsinatához hasonlóan - ugyanúgy küldene lelkészt a nyugat-európai közös protestáns gyülekezetek szolgálatára.

A Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége a ludwigsburgi konferencia végén sajtónyilatkozatot fogalmazott meg. Befejezésül ebből idézünk:

“A Szövetség 2001. szeptember 3-4-én tartotta első, rendes, tisztválasztó közgyűlését. A 9-tagú választmány elnökké Varga Pált, az Ulm-környéki gyülekezet református lelkészét, társelnökké Gémes Pált, a stuttgarti gyülekezet evangélikus lelkészét, és titkárrá Jaskó Irént, az angliai református egyház tagját választotta meg.

A Szövetség célja a taggyülekezetek egymás közötti kapcsolatainak elősegítése, kölcsönös tájékoztatás, teológiai továbbképzés és a taggyülekezetek érdekeinek képviselése.

A Szövetség Választmánya a jövőre vonatkozó munkatervét a következőkben fogalmazta meg:

- felmérés a gyülekezeteink lelkész-állományáról;
- a presbiterek továbbképzése;
- lelkipásztorok meghívása gyülekezeteinkbe;
- kölcsönös tájékoztatás (információ-csere);
- magyar vendégmunkások tájékoztatása (pl. protestáns istentiszteletek helye felől), és ezek lelkigondozása nyugat-európai gyülekezeteinkben;
- az ifjúsági- és cserkész munka támogatása;
- kapcsolat felvétele a Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinatával (MRETZS) és a Magyar Evangélikusok Tanácskozó Testületével (METT), valamint a Kárpát-medence magyar egyházi szervezeteivel.

A jövő évi találkozóra / Közgyűlésre Basel közelében - a franciaországi "Glay Egyházi Központ"-ban - kerül sor, 2002. szeptember 5-8. között.”

Összeállította: Molnár-Veress Pál

Szente Imre

„HÁBORÚ VAN MOST A NAGYVILÁGBAN”

- írta hattyúdalában, a *Vén cigány*-ban Vörösmarty, mégégször végigjártatva kínzott pillantását az emberi világon, mielőtt végképp kiszakad belőle. Akkor éppen a krími háború ágyúi dörögtek, de fönt idézett sora úgyszólván soha sém vesztett időszűrűségéből azóta. Napjainkra ráadásul a folytatás is érvényes: „Isten sírja részket a szent honban”, ezúttal a zsidó–arab viszály gyilkos fegyvereitől és bombáitól.

Ha tévé-néző kényelmes fotéljeinkben helyhez kötöttnék képzeltek ezt az immár több évtizedre visszanyúló, a polgári lakosságot tizedelő rákfenét, ugyancsak fölébredhettünk a hideg zuhanyként ránk zúduló valóságra szeptember első felében, amikor egy csapásra „világháborúvá” tárgult tudatunkban a helyi konfliktus. Ide írom frissiben följegyzett döbbenetemet a történetekén, megtoldva találgatásaimmal, rossz sejtelmeimmel, hogy mi következik belőlük. E naplórészletnek is dokumentumértéke lehet a világszerte azóta is naponta közölt tengernyi hozzászólás között.

2001-09-11 Nevezetős dátum, következményei beláthatatlanok. A tévé még most, este későn is mantraként ismétlgeti, kommentálja a nap szénzációját: délután három óra tájban (svéd idő szerint, Amerikában még csak reggeli kilenc körül volt akkor) kolosszális térrortámadás rázta még Amerikát, egyelőre ismeretlen, vagy legalábbis lokalizálhatatlan ellenség részéről. A terroristák hatalmukba kerítették négy utasszállító repülőgépet különböző amerikai repterekről, és azokat használva lövedéknek vagy bombának belerohantak a New York-i World Trade Center két toronyházába és a washingtoni Pöntagon egy épületébe. A száztíz emeletes tornyokat dörékben kapták a gépek, amelyek természetesen azonnal lángbaborulva fölrobantak a terroristákkal és többszáz főnyi utasszállítmánnyal együtt; az épületekből is lángnyelvek csaptak ki, egyre sűrűbb füst gomolygott az oldalukból, majd egyik a másik után összeomlott, magukba és maguk alá temetve bécslés szerint vagy tízezér embert. Sokan megmenekültek, a lépcsőkön lőrohanva hatvan-nyolcvan emeleten át, mások a tűzhalál elől kivetették magukat az ablakon. Mindezt a merényletet követő pánikkal együtt megörökítették a kamerák, és a tévé újra még újra mindnyájunk emlékeztetébe vési. Nyilatkoznak a világ vezetői, egyhangúlag elítélik a rémtettét, részvétét fejezi ki Amerikának és Bushnak Arafat is, csak a jeruzsálémi palésztin lakosok egy csoportja jár győzelmi táncot. Most visszafojtott lélegzettel várjuk, mikor és hol és kikén tölti ki bosszúját Amerika, mely földúlva és megsegyénítve érzi magát ez új Pearl Harbor által.

2001-09-16 Az újságok, tévé-adások továbbra is az amerikai térrortámadással vannak tele. Tízezrek helyett „csak” ötezren estek áldozatul, ám holttestét nem találtak többet kétszáznál, a többi „hiányzik”, eltűnt, mint a kámfor a tűzben és robbanásban. A bombaként használt gépekben két és félszázan haltak meg, a 18-19 öngyilkos terroristával együtt. Egy gép üres terepre zuhant, ennek utasai a jelek szerint fölvetették a harcot a késsel fölfegyverzett terroristákkal, mert mobil telefonon hozzátartozóiktól megtudták, hogy két eltérített gép a Világkereskédelmi Központ tornyaiba csapódott. Az alkalmazottak ezrein kívül többszáz tűzoltó is halálát lelte ott mentés közben. A tornyok égését és összeomlását unos-untig ismétlő távlati képek mellett egy sokkal megrázóbb tabló közel hozza az üveg- és bétönfalat az ablakokban zsúfolódó, sőt kívül lógaszködő áldozatokkal, akik az elevenen megsülés elől húzódtak oda, és némelyek levetették magukat a mélybe, mielőtt a leomló falak romjai alá kerültek a többiekkel együtt. Az izzó falakon kitüremelő, potyogó emberi lények azokat a darazsakat és lárváikat juttatták eszembe, amelyek ugyanígy bújtak át s hullottak alá az óriási darazsfészék gyűrűinek réseiből, amikor rázúdítottam hosszabb távollétünk alatt ajtónkon belül épített várakra a rovarirtó permetét. Sajnáltam őket, rossz lelkiismeretű tömeggyilkos, de nem volt más módom megvédeni családomat s magamat gyilkos fullánkjaiktól. A New York-i áldozatok távolról sém voltak „darazsak”, de különb sors jutott-é nekik a darazsakénál?

A még „újoncnak” számító amerikai elnök szorongatva érzi magát a cselekvés kényszerétől, s minden jel szerint nemzete teljes támogatásával viszi bele Amerikát s a nyugati világot egy elhamarkodott és soha még nem nyerhető s be sém fejezhető háborúba. Siettek megtalálni a sátáni mozgatót a szaudi arab milliárdos Oszama bin Laden személyében, akit Afganisztánban rejtőgetnek a tálibok. Az egész világot behálózza terrorista fészkekkel, melyeket számos kiképzőtábor lát el öngyilkos terrorakciókra kész fanatikus iszlám harcosokkal. Turbános-szakállas aszkéta prófétaként hívja föl az egész muzulmán világot szent háborúra a Sátán birodalma, Amerika ellen. Bush elnök letarolhatja érte egész Afganisztánt, akkor sém találja még a gombostűt a kazalban. Ellenben azt elérheti, hogy újabb tízezrekkel szaporodik az öngyilkosjelölt „darazsak” táborra, ahogy Arany János balladájában: „a Duna győzi s adja még” (*Hidavatás*). Nyugat ma oly egyhangú szolidaritással gyászoló s fogadkozó országaiban pedig az egyre több polgári áldozatot követelő eltévedt bombák nyomán fölülkerekedik a máris parázsló Amerika-ellenesség. Ezt a háborút lehet igen látványosan kezdeni, de hosszú távon csak

elveszteni lehet. Hatékonyabb volna, amit a híres FBI és CIA fölényes biztonságérzetében elmulasztott: föltérképezni és fölszámolni a terrorista góccokat, szigorúbb ellenőrzés alatt tartani a repülést (hogyan vihetek a gépekbe késéket a terroristák?), a lakosságot pedig hozzászoktatni a letagadhatatlan tényhez, hogy az állam a maga rendfenntartó szerveivel nem képes kielőgítı védelmet nyújtani a civil lakosságnak, ezért ideje, hogy áldozati bárányok helyett ha nem is farkasok, de harapásra kész kuttyák és karmolni tudó macskák szálljanak a repülőgépekre, de még az utcán is az áruházakban is olyanok mozogjanak.

2001-09-18 Egyre világosabbá válik a merénylet hátterét ismertető tudósítások valamint az iszlám világ reakcióiból főleg Pakisztánban és Afganisztánban, hogy a szörnyített legfőbb célja háború kirobbantása volt. Mindenkifölött ezt kellene tudatosítaniuk Amerika és a világ „bölcse” vezetőinek: háborúval ugyan hiába fenyegetik azokat, akik éppen háborút akarnak. Ha Amerika belesétál ebbe a csapdába, elérték céljukat. Afganisztánból neki sém lesz olcsóbb távozása, mint a Szovjetnek volt, ráadásul Amerika kudarca és megsegyenülése az egész nyugati világra lesz. Pedig bele fog sétálni a jelek szerint: Amerika gyermeketeg népe új erőre kapott nemzeti felbuzdulásban kész minden áldozatra, és látványos megtorlásba hajszolja bele az elnököt: ultimátummal követelje ki a táliboktól Oszama bin Laden kiadását, mert ha nem... Már hogyan adnák ki azt, aki saját leghöbbs óhajuk megvalósítását szolgálja terrorhálózatával és milliárdjaival? Mint kiderült, két nappal a szörnyített előtt eltette láb alól az afgán ellenzék vezérét, Masszoudot, aki a szovjet elleni harc légendás hőseként még egyesíteni tudta a tálib-ellenes, de egymás közt is marakodó törzseket. Az északi hegyvidékre szorult ellenzéki vezér táborában két nyugatias, dzsékis-dzsinszész hanyag eleganciájú „riportér” jelent még s kért a nyugati

lapok számára interjút. Színe elé kerülve félrobbantották magukat Masszoudal együtt. Most tehát kiiktatták az amerikaiak egyetlen lehetséges arab szövetségését is. Mert a másikban, Pakisztánban ugyan hiába reménykedik Amerika: a megszorult pakisztáni elnök ígéri ugyan a terrorizmus elleni harc támogatását, de aligha meri repülőtereit Amerika rendelkezésére bocsátani, hisz népe többsége – az elnyugatiasodott elit kivételével – máris polgárháborúval fenyegetőzik, ha enged az amerikaiaknak. Az övénel is nagyobb Bush elnök szorultsága: mit tehet, ha a tálibok megtagadják követelését? Odaküldhet pár rakétát anyahajóiról, de abban a letarolt országban nincs infrastruktúra, amit tönkresilányítson. Kabulból és más városokból pánikszérően menekül, aki tud. A többség apatikusan várja a sorscsapást bombák és éhínség formájában. Becslések szerint hamarosan ötmillió hal éhen Afganisztán húszmilliónyi lakosságából, mert a nyugati segélyszervezetek máris kivonták képviselőiket, nehogy a tálibok túszáivá váljanak. A tálibok másképp vannak megszorulva: őket az idő sürgeti, mely óhatatlanul eljár fölöttük. Nincs más erő, mely kifüstölhetné őket, de ha nemcsak élvezni akarják hatalmukat, hanem az iszlám világuralmának szolgálatára fordítani, cselekedniük kell. Bin Laden és világhálózata az utolsó esélyük, amit nem szalaszthatnak el. Az amerikai „terror” új tápot ad a muzulmánok szent háborújának, a dzsihádnak.

2001-09-27 Hát a megtorló háború kitörése még egyre késik, annak ellenére, hogy a tálibok, mint várható volt, megtagadták bin Laden kiadását. Amerika vezetői mégiscsak okosabbak, mint hittem: nem mentek fejjel a falnak. A tálibok aligha élik túl ezt a kalandot, hiába szaporodik Pakisztánban az Amerika-ellenes fanatikusok tömege, alig támogatja őket nyíltan más az arab országokból. Amerikának dolgozik most az idő, ha hűvösen tartják fejüket

Az iszlám kultúra nyugati mintájú átalakítása ellen lázadó tömeg. (Az Iszlám világ atlasza. Helikon Kiadó - Magyar Könyvklub. Budapest, 1996.)

vezetői, s kellő pillanatban a már harcba indult afgán ellenzékét támogatják jól lokalizált bombázással. Viszont a nyugati világ, ha nem is pánikban, de fokozódó veszélyérzetben várja az új terrorcsepásokat, a kamionokkal vagy más eszközökkel végrehajtható kémiai s biológiai merényleteket, amelyeket még bajosabb megelőzni. Szóval szigorodik az élet körülöttünk, mióta kiderült, mily sebézhető ez a mi demokratikus civilizációnk.

Eddig a „politikus csizmadia” följegyzései. Azt hiszem, nem sülttem fél sém kiértékelésemmel sém „jóslataimmal”, nem beszélve arról, hogy az utóbbiak pesszimizmusa még jogosultnak bizonyulhat most, hogy eléggé nem dicsérhető késlekedés után mégiscsak hullani kezdtek a Nyugat fegyvergyáraiban az Öbölháború és a Milosévicsét térdre kényszerítő akció óta fölhalmozott vastömegök Afganisztán aszálygyötörte holdtájaira. Számomra nemcsak az omlásra kész toronyház ablakain kitüremlő, kipotyogó „lárvák” váltak e háború beszédös szimbólumává, hanem az a másik kép is, melyen egy burnuszos afgán „Szent József” vonszolja terhe alatt botladozó szamarát, menti feleségét és gyermekeit – egy a száz ezrekből, akik már a bombázások beharangozására világga futottak. Őket, a várható éhínség áldozataival együtt, akárcsak korábban a legyekként pusztuló iraki gyermekék millióit, hideg cinizmussal varrják Amerika és szövetségesei nyakába a terroristákat támogató s bűjtató, alattvalóik szenvedése iránt az empátia minimumát sém tápláló diktátorok. E térén Szaddam Husszein bizonyult „Sztálin legjobb tanítványának” – mellékös, hogy más ideológia égisze alatt. Ha már a hasonlítgatásnál tartunk, az „egy-könyvű”, beszűkült világképű, műemlékeket szétcsákányozó fanatikus talibok és a pakisztáni bábuégető tömeget uszító mullák a leninistákra vagy méginkább a trockistákra emlékeztetnek. Hogy mennyire lekicsinyelte ilyen kaliberű ellenségeinek ádágy gyűlöletét Amerika, annak az Öbölháború győzelmes befejezésekor adta bizonyosságát, amikor minden józan logikát meghazudtolva meghagyta „trónján” az iraki zsarnokot. (Hírlik, hogy most szándékozik egy füst alatt tőle is megszabadulni, sőt esetleg Szíriát is megtámadni. Elgondolni is szörnyű, mi lenne egy ilyen kísérlet következménye.)

Akinek személyéhez és háborújához nem találök sém a közeli sém a távolabbi múltban előképeket, az Oszama bin Laden. „Szimszalabim” – jutott eszembe nevérol ez a szójáték: sátáni varázslóként új lapot nyitott az embériség történelmében, amikor egy verőfényös őszi réggelén egy zséniálisan megtervezett és elképesztő precízitással (s persze szeréncsével) végrehajtott szörnyetettel a szó szoros értelmében „látványos” és drasztikus nyersesége mellett is (a célpontok megválasztásával) szimbolikus erejű támadást intézett a világ égyetlen mai nagyhatalma s egyben az egész nyugati mintájú civilizáció és demokrácia ellen. A

*Rejtőzködő ellenség? – vagy csak arcukat elfedő muszlim nők.
(Az Iszlám világ atlasza. Helikon - Magyar Könyvklub. Budapest, 1996.)*

közönséges „terrorista”-bélyegét rásütni égy ilyen történelémfordító gonosztévőre égyenlő az ellenség lekicsinylésével, ami mindig elhibázott és könnyen végzetéssé váló politika. Nem ebből fakadt-é az „ébérség hiánya”, mely ezt a szörnyetettét sikerre vitte? Az USA busásan fizetett informatív szervei fölényös legyintéssel tértek napirendre a „prófétai” jóslat fölött, hogy a közeljövőben érzékeny támadás éri Amérikát; nem vették komolyan a „hadüzenetet”, nem nyomoztak lázasan titkos terrorista gócek után, pedig robbant már korábban is bomba a kapitalizmus féllegvárában. Most végleg odavan a mítosz Amerika sebézhetetlenségéről s azzal égyütt egész globálissá szerveződő világunk „félelem nélküli életéről” is. A tömegék réttégése máris csődbe juttatott égy sereg légitársaságot, elnéptelenítette a métró járatait; máról-holnapra keresett árucikké tette a gázálarcot és a lépfene kórokozóit leküzdő antibiotikumot; „mindénki gyanús, aki él”, az időrabló ellenőrzéstől csikorognak az eddig olajozottan forgó kerekék. A félelem atmoszférája nem kedvez a „nyílt” társadalomnak s így a demokráciának sém. Szigorúbb ellenőrzés alá kerül a tömegtájékoztatás, égyre több intézkedés bújik az „államtitok” fátyla mögé. Az a tudat, hogy az ellenség nemcsak távoli országokból rázza az öklét, hanem a „falakon belül” leselkedik, s nem lehet sém félismerni sém pontosítani, mikor, hol, hogyan lép akcióba, bénító s égyben megálázó is. Ráadásul micsoda ellenség! Ha valahol, hát Amérikában könnyen befogadásra talál minden bórszín, nyelv, ruházat, szokás; nemigen ütköznek még a különcségekén sém, még azt is embérinek könyvelik el, ha valaki bedilizik, s lövöldözni kezd az utcán vagy az áruházban. A légirablókat, eltérítőket is tudják – tudták eddig – hová tegyék. De hogy utasaikkal égyütt fálnak ménjenek, önkéntes halálba, négyen-öten teljes égyetértésben, eszük megbomlásának legcsekélyebb jele nélkül, ez félülmúl minden képzeletét, olyan éxtravagancia, ami égy nem embéri világ úrhidegét árasztja, mintha égy más bolygóról érkeztek volna hullópikkelyekkel, esetleg robotmozgató huzalokkal a bőruk alatt.

„Szimszalabim” kiképzőtáborainak agymosottjai? Akik a mártírhalál dicsvágyától mámorosan áldozzák föl saját életüket s minden szánalom nélkül másokét egy előkelő helyért a muszlim paradicsomban? A bosszú rideg angyalai, akiket sohasem ölelt anya, asszony, gyermek? Akik több hónapos, akár éves nyugati tartózkodás után sém veszítettek el sémmit a poggyászukban hozott fanatizmusból, nem hatott rájuk a „bűnös Nyugat” csábítása, pedig luxuslakástól kezdve minden élvezethöz kulcsot adott nekik a rendélkezésükre bocsátott bankszámla; de érzéketlenek maradtak a politikai és szellemi szabadság atmoszférája iránt is, mely körülöngte őket, a zenetermek, könyvtárak, tárlatok kínálta kultúrkinés iránt is, a tanulás lehetőségeiből csak a pilóta-kiképzést vették igénybe, hogy, ha üt az óra, hibátlanul hajtsák végre a rombolás művét, amire fölesküdték. Mégvallom, hogy mint „prófétájuktól”, tőlük sém tudom megtagadni ellenérzéstől színézett csodálatomat, s eszembe sém jutna „gyávának” bélyegézni szörnyetettüket s a lélkületét, melyből fakadt, ahogy némely nyugati politikus tette közvetlenül a merénylet után adott nyilatkozatában.

E meglepő szóválasztás, de számos egyéb elhangzott hivatalos és újságírói vélemény is arra mutat, hogy Nyugat vezetői és közvéleményformáló kezei máig sém fogták föl a történeke súlyát, nem vonták le a következtetéseket, ama szeptembéri napnak tanulságait. Mert ha kénytelen-kelletlen elismerjük is a bombázás jogosultságát és célszerűségét, feltéve, ha, amit oly hön óhajtunk, s amit maximálisan remélhetünk tőle, valóban kiiktatja a szakértelemmel szőtt és tökeerővel fönn tartott háló közepéből a Nagy Pókot, s vele együtt remélhetőleg magát a hálót is használhatatlanná teszi, akkor is makacsul ismételnünk kell a kérdést: mi lesz azután? Megélégsszünk-é ennyivel (no még persze a tálibok kiakolbólításával, ami ugyan még nem szünteti Nyugat afganisztáni gondjait, az afgánok gondjairól nem is beszélve, akik jól emlékeznek még a tálibok hatalomátvételét megelőző vérös törzsi viszályokra és létbizonytalanságra)? Megélégsszik-é Amérika és a NATO a „világ rendőre” szerepével, melyben szeptember 11-én látványos kudarcot vallott? Megélégsszik-é a hagyományos egyensúlypolitikával, melyben a nyugati érdekék (az olaj!) primátusának a gyarmati korból fönnmaradt elve a kétféle erkölcs cinikus gyakorlatával párosul: magukat demokratikusnak tartó államok szövetekeznek az embéri jogokat lábbal tipró rendszerékkal, az erősek az erősekkel, míg a gyengék, a szegények és elnyomottak milliói csak olyankor kerülnek elő a „talonból”, ha érvelni és zsarolni lehet velük, de nyomban elejtjük őket, mihelyt költségösnek tűnik további melegen tartásuk? Lám, most is, hogy Oroszországot akarjuk kapacitálni a terroristák elleni háború támogatására, hajlandók vagyunk már osztani Putyin nézetét a csecsenéről s terroristáknak minősíteni őket, holott eddig mint szabadságukért s függetlenségükért küzdő kisebbség élvezték rokonszenvünket, ami ugyan

édöskeveset mozdított a csecsenék ügyén, ahogy mostani dévalválódásuk hírére sém fognak összeroppanni s földadni szívós szabadságharcukat. Azt ellenben nemcsak mi látjuk, hanem a muszlim világ is, annyira kilóg a lóláb: hogy Amérika továbbra is a régi „fölvészem – elejtém” politikát óhajtja folytatni, még a történeke után sém látva be, hogy ezt többé nem engedheti meg magának. Mert a „fölvészem” tagadhatatlanul sikerrel járt a tálibokkal sőt „Szimszalabimmal” kapcsolatban is: közül-akarattal kényszerítették csúfos visszavonulásra a szovjet csapatokat, ám „elejteni” őket bajosabbnak bizonyult, s mint a történeke bizonyítják, végzetösnek is.

A tanulság, amit legalább magunk számára lészűrhetünk, hisz akik sorsunkat intézik, azokat nincs módunkban befolyásolni: haladéktalanul át kellene fogalmaznunk politika és erkölcs viszonyát, kiküszöbölünk e kettő között eddig megtürt diszharmóniát. Végzetös következményekkel, a történekenél is súlyosabbakkal járhat, ha a földlakóknak egy jelentékény hányada, az iszlám világ szegényei és fiataljai hajlandók tisztább erkölcsöt föltételezni emberirtásra kész fanatikus terroristákban és a gyűlölet prófétáiban, mint a demokratikus eszmék híveiben, akik a türelem szellemében az emberek közötti kölcsönös megértésen fáradoznak.

Az iráni forradalom idején a csadoros nők is fegyvert ragadtak.
(Az Iszlám világ atlasza. Helikon - Magyar Könyvklub. Budapest, 1996.)

Mai keresztes vitézek

Amikor az ember egy bő évtizede kezdte belátni, hogy a XXI. évszázad a terrorizmus százada lesz, még nem gondolt a globalizációra. A terrorizmusra sem. Gondolatmenete arra a tényre épült, hogy a nemzetközi jog és a mögötte álló hatalmak számára fontosabb a határok érinthetatlensége, sőt gyakran a belső status quo is, mint a mások uralma alatt élő népek szabadsága és joga a megmaradásra. Ezért ezek a (kisebbségben élő) népek jogaik elismertetését csak partizán jellegű akciókkal próbálhatják kieroszakolni, amiket általában terrorizmus néven foglal össze az uralmi rendszerének etnikai jellegét mind jobban leplezni igyekvő – francia mintára létrejött és egyetemesen elterjedt – nemzetállam.

A nemrégben New York-ban és Washingtonban történtek a terrorizmus globalizálódását bizonyítják, és feltehetően hozzájárulnak a másik, az Amerika által szorgalmazott és a világ nagy része által – számos térségben jelentkező igencsak lesújtó társadalmi következményei miatt – tehetetlen gyanakvással vagy éppenséggel kétségbeesetten szemlélt ideológiai és gazdasági globalizáció folyamatának a felgyorsításához.

Miután az amerikai elnök meghirdette a terroristák ellen az új keresztes háborút, akik az Egyesült Államok esetében a szélsőséges arab mohamedánok közül verbuválódtak, többen felkapták a gondolatot, és vallásháborúról kezdtek beszélni. Azóta sokan bírálták ezeket a kifejezéseket, hivatalos helyeken már nem is használják őket, inkább az iszlám békés jellegét emlegetik, mégsem véletlenül röppentek fel, és íveltek a köztudatba. Végül is azt sugallják, hogy a pogány muzulmánok előretörését a hit nevében visszaszorítani, és a Szentföldet tőlük visszaszerezni igyekvő keresztesek örökösei vagyunk. Hiszen nem nehéz a kialakult helyzetet az európai–amerikai kereszténység és a muzulmán világ közötti konfliktusként azonosítani. Mi, európaiak, felzárkózunk az amerikaiakhoz (amint az a kontinens országai vezető politikusainak nyilatkozataiból teljesen egyértelmű), hogy megvédjük „keresztény társadalmaink” közös értékeit, mindenekelőtt azt, amit a legnagyobbnak tekintünk: a szabadságot. Így leszünk valamennyien – Atlanti óceánon innen és túl – keresztes vitézekké, a hit harcosaivá.

Vajon miféle keresztes vitézek vagyunk?

Az Aftonbladet című stockholmi újság honlapján ez év augusztusában három napon át öt, a hitre és a vallásra vonatkozó kérdés várta a látogatót. A leadott „szavazatok” száma kérdésenként 13 000 és 14 000 között változott, vagyis – noha a résztvevők nem képezték egy közvélemény-kutatás megbízhatóságát szavatoló ún. reprezentatív csoportot – az eredmény figyelemreméltó információt hordoz. A válaszadóknak több mint a fele (54,5%-a) nem hisz Istenben. Ennek ellenére ugyanilyen arányban hisznek a halál utáni életben, és majdnem 61%-uk a természetfölötti erőkben. Az utolsó előtti

kérdés az imádkozás gyakoriságára vonatkozott; soha nem imádkozik a kérdésre választ adók 58,7%-a, tehát az Istenben hívők egy része sem. Végül az ötödikre adott válaszokból megtudhatjuk, hogy 47,5% egyáltalán nem gyakorolja a hitét, és csak 11,2% teszi ezt szívesen a templomban.

Kétségtelen – mindennapi tapasztalataink is igazolják; például a svédországi magyarok zömével nemigen találkozhatunk az Úr házában –, hogy ezek a számok jellemeznék bennünket, úgynevezett európai keresztényeket, jellemzik keresztény mivoltunk mértékét, még ha a különböző országokban némileg eltérő is (esetleg jobb) a helyzet. Az is tény, hogy az amerikai közvélemény-kutatások eredményei szerint az ottani emberek jóval vallásosabbak a svédországiaknál.

Az európai jellegű civilizáció kinyilvánítottan legnagyobb kincse a szabadság, amely alapvetően az egyén szabadsága; ez a társadalom az individuum nézeteinek, vélemény-nyilvánításának, életmódjának korlátolatlanságát és korlátlanságát védelmezi. Parttalan szabadság ez, amelynek sokarcú és egyenértékűnek nyilvánított megnyilvánulásai helyet kapnak az ugyancsak mind parttalanabbá váló „multikulturalizmus” kereteiben, és csak akkor lesznek botránykővé, ha egy bizonyos szinten túl zavarják a társadalom rendjét, működését, vagyis ha törvénybe ütköznek. Ezért a bűn ma alapvetően mást jelent, mint a hagyományos (istenhiten alapuló) értékrend szerint: ma nem erkölcsi, hanem jogi fogalom. A gondolatban elkövetett, a titkos, a magunk ellen irányuló, önmagunkat is megalázó bűnnek a fogalma nemigen létezik a világ többi része felé példaként öntetszelgő „szabad világ” számára. Nem véletlen, hogy a modern szabadságfogalom lényegében egy új világnézettel párhuzamosan jelent meg, amelyben az ember önmagát helyezte a mindenség középpontjába, ezért Istent mindinkább csak az emberi szabadságot korlátozó, tehát ellenséges tényezőnek tekinti, és azt hiszi, hogy „szabadulni” tud tőle, ha tagadja létét.

Következésképp kultúránk ma már csupán nyomokban keresztény, ezért a „keresztes háború” kifejezés használata csak hangulatkeltésre szolgált, hogy az adott politikai helyzetben a vezetők cselekvési szabadsága számára az emberekben célzottan keltett érzelmi-indulati változások gerjesztésével a hátszínját biztosítsa.

Hitéletünk sekélyességében, igénytelenségében sokkal több, sokkal nagyobb istentelenség rejlik, mint amiről a felmérések árulkodhatnak. Vagyis funkcionálisan még kevésbé vagyunk keresztények, mint statisztikailag. A szabadság nevében elvetettük az erkölcsi értékeket és a hitet, de rászabadítottuk rációinkat önmagunkra és a világra, ezzel próbálván megtalálni a cselekvés földi érdekeinknek megfelelő útjait. Hosszú gyeplőre eresztett eszünk túlszaladt értelmünkön, és azt képzei, hogy ő lehet a vezér. Életünk vezére. Ettől a

magukat istenhívőnek vallók sem maradtak érintetlenek. Kétségtelen, hogy az ész értéksemleges jellegéből következik az értékek korunkat jellemző tökéletes zavara, amely a Nyugat erkölcsi hanyatlásának és civilizációs válságának általános tünete. Az istenített szabadság nevében tépi ki testéből és gyilkolja meg az anya – törvényesen és orvosi közreműködéssel – saját magzatát. Ennek nevében „segítenek” mind több országban a „halni akaró” idős embereknek. Ennek ürügyén folyik széles körű leértékelő, sőt lejárató kampány minden természetes emberi közösség, de különösen a társadalom alapja, a család ellen, például a szexuális szabadság ideológiailag alátámasztott reklámozása, a házastársi hűség anakronisztikusként való beállítása, a gyermek szabadsága mértékének a szülők felelősségével és gyermek éretlenségével össze nem egyeztethető túlhajtása, az egyneműek fajtalankodásának a férfi és a nő kapcsolatával való – immár sok helyen hivatalos – egyenértékűsítése által. Úgy gondolván, hogy ezzel biztosítja népszerűségét és ezáltal fennmaradását, egyik-másik keresztény egyház is igyekszik „modernizálódni”, vagyis az általános liberalizálódás folyamatába illeszkedni. Mintha a Tízparancsolat napjainkra idejét múlta volna, olyan Istent állítanak az emberek elé, aki mind igénytelenebbé válva, alkalmazkodik azok elvárásaihoz. Kényelmes lelki életet kínál, mivel erre van legnagyobb kereslet. Papjaik készek Isten nevében megáldani a homoszexuális párok „frigyét”, részt vállalva ezzel mind Istennek, mind pedig az emberi élet alapjainak a megcsúfolásában. Észre kell vennünk, hogy ezen vallások híveinek is mind kevesebb közülük van a kereszténységhez.

A nyugati társadalom a „modern világhoz” ezután csatlakozóknak szánt ajándékok közé eltorzult értékrendjét, hamis látásmódját is oda szándékszik csomagolni.

Az iszlám népek ugyanazt az Isten imádják (bár másképpen), mint mi – hiszen egy az Isten. Minden vallás követői közül ma valószínűleg az ő hitük a legszilárdabb. A világ vezető hatalmának, az Egyesült Államoknak megkerülhetetlen, elháríthatatlan globalizációs törekvése, a nyugati újpogányság őket is bekebelező terpeszkedésének a lehetősége legalább olyan ellenszenvet kelthet bennük, mint az összes többi tényező, amit az elemzők még ehhez a jelenséghez szoktak kapcsolni. Nem véletlen, hogy a mohamedán fundamentalista mozgalom és a heveny amerikaellenesség 1979-ben jelentkezett először Iránban, visszahatásként arra, hogy a sah előzőleg „nyugatosítani” próbálta az országot.

Lehet tehát vitatkozni azon, hogy vajon ki kinek üzenete meg előbb a háborút. Ettől függetlenül sajnálatos minden ember idő előtti halála, különösen a nem rosszhiszeműeké. Nem valószínű azonban, hogy a Világkereskedelmi Központ és a Pentagon – a két korántsem véletlenül kiválasztott célpont – alkalmazottai a másik fél számára is olyan ártatlan áldozatok, mint ahogy azt Amerikában megítélik. Ne akarjunk két különböző mércét használni. Hiszen még nincs hatvan éve – s ez a történelemben igazán nem nagy idő –, hogy angol és amerikai repülőgépek egy éjszaka rommá bombázták Drezdát, és

kioltották több mint százezer polgári lakos, köztük öregek, nők és gyermekek életét. Ha az atombombától eltekintünk is: ugyanennyi áldozata volt Tokió egyik „hagyományos” éjszakai bombázásának is. Nem valószínű, hogy az akkori halottak többsége bűnösebb lett volna a maiaknál.

Az Egyesült Államok – különös tekintettel nagyhatalmi pozíciójára – nem engedheti meg magának, hogy illő válasz nélkül hagyja azt, ami történt, és természetes érdeke, hogy a hasonló akcióknak elejét vegye. Nyilvánvalóan nem hagyja kihasználatlanul azt a lehetőséget sem, hogy most tovább erősítse befolyását a világban. A harcias hangot mintha kissé megilletődötten vette volna mindenki tudomásul, és különösen Európa politikusai igyekeztek együttérzésüket és együttműködési készségüket számos formában, egyértelműen és többszörösen kinyilvánítani.

Ez az udvariasan szólva eltúlzott magatartás korántsem egyezik Európa minden polgárának az álláspontjával. Svédországban sem sodródik mindenki együtt a „reálpolitikával”. Jan Guillou, aki a kortárs svéd irodalom egyik legolvasottabb szerzője, szeptember 14-én, az áldozatok emlékére nemzetközileg megtervezett három néma perc beköszönte előtt kisietett a göteborgi nemzetközi könyvkiállításról.

”Ez az egész csak képmutatás, amiben én nem akarok részt venni” – mondta. ”Az Egyesült Államok korunk legnagyobb tömeggyilkosa. Csak a Vietnámban és az azzal határos délkelet-ázsiai országokban folytatott háború négy millió életet követelt. Svédországban egyetlen perc csenddel sem adóztak nekik. A mostani néma percek leleplezik azt a kényelmetlen tényt, hogy különbséget teszünk emberélet és emberélet között. Ez a maga nemében egyedülálló megrendülés, ami akkor jeletkezik, amikor az USA-t sújtja valami, nagyon ízléstelen.”

Az amerikai elnök a jó és a gonosz világméretű harcaként jellemezte a konfliktust, amelyben a világ az ő személyes vezetésével győzni fog. Az előbbieken elmondottak kétségtelenül bizonyítják: sajnos távol állunk attól, hogy akár társadalmunkat, akár magunkat, embereket, akik tagjai vagyunk, erkölcsi értelemben valóban jóknak nyilváníthassuk. Ezért megállapíthatjuk: az európai–amerikai civilizációnak a jó megtestesüléseként való beállítása szémszedett hazugság. A jó és a rossz minősítő ellentétpárja itt érdekeket szolgáló, politikai tartalmú és célzatosságú jelképe az adott helyzetnek.

Végeredményben azt mondhatjuk, hogy a lényegét tekintve a világ úgy megy tovább, ahogy szokott. Sokan úgy hiszik, hogy az egyesült emberiség sokkal jobb lesz, mint egy szétagolt. Ki tudja? Lehet, hogy a globalizáció megszelídíthető, „emberarcúvá” tehető. De az bizonyos, hogy mindnyáján csak retteghetünk egy olyan globális világtól, ahol az emberek lelkében és a társadalom életében nem kap méltó helyet Isten, aki nélkül előbb-utóbb teljesen elfelejtünk erkölcsi lényekként viselkedni.

Tóth Károly Antal

Flórián Kund

Fundamentalista attitűd, fundamentalista mozgalmak

Írásunkban a fundamentalizmus terminusát két különböző jelenség megnevezésére használjuk. Beszélni fogunk fundamentalista attitűdről, mely gondolkodási formára és világszemléletre utal, és beszélni fogunk – bár kevésbé részletesen – a fundamentalista mozgalmakról, mint az arab világ legbefolyásosabb tömegszerveződéseiről. Nem foglalkozunk a fundamentalizmus fogalmainak történeti fejlődésével, sem a mozgalom napjainkban íródó östörténetével, ahogy kiemelkedőként számon tartott gondolkodóival sem. Amit be fogunk mutatni, az a fundamentalista gondolkodás általánosítható jellemzőit, az attitűd érvényesítésének okait, és röviden, társadalmi fogadtatását fogja érinteni.

”Al-Iszlám huva al-hall” – válaszolná kérdésünkre bármely lelkes fundamentalista. Hogy mindegyre hogyan reagálnánk, ebben az írásban nem fogjuk elárulni. Megnézzük annál inkább azt, melyek azok a problémák és kérdések, melyekre az iszlám – legalább a fundamentalisták szerint – valóban megoldást jelent.

A különféle fundamentalizmus-definíciók általában hajlanak arra, hogy az iszlámizmust adott történelmi és társadalmi helyzetre való válaszként fogalmazzák meg. Ebben a kontextusban leggyakrabban a modernitás gondolatát nevezik meg problémaként.

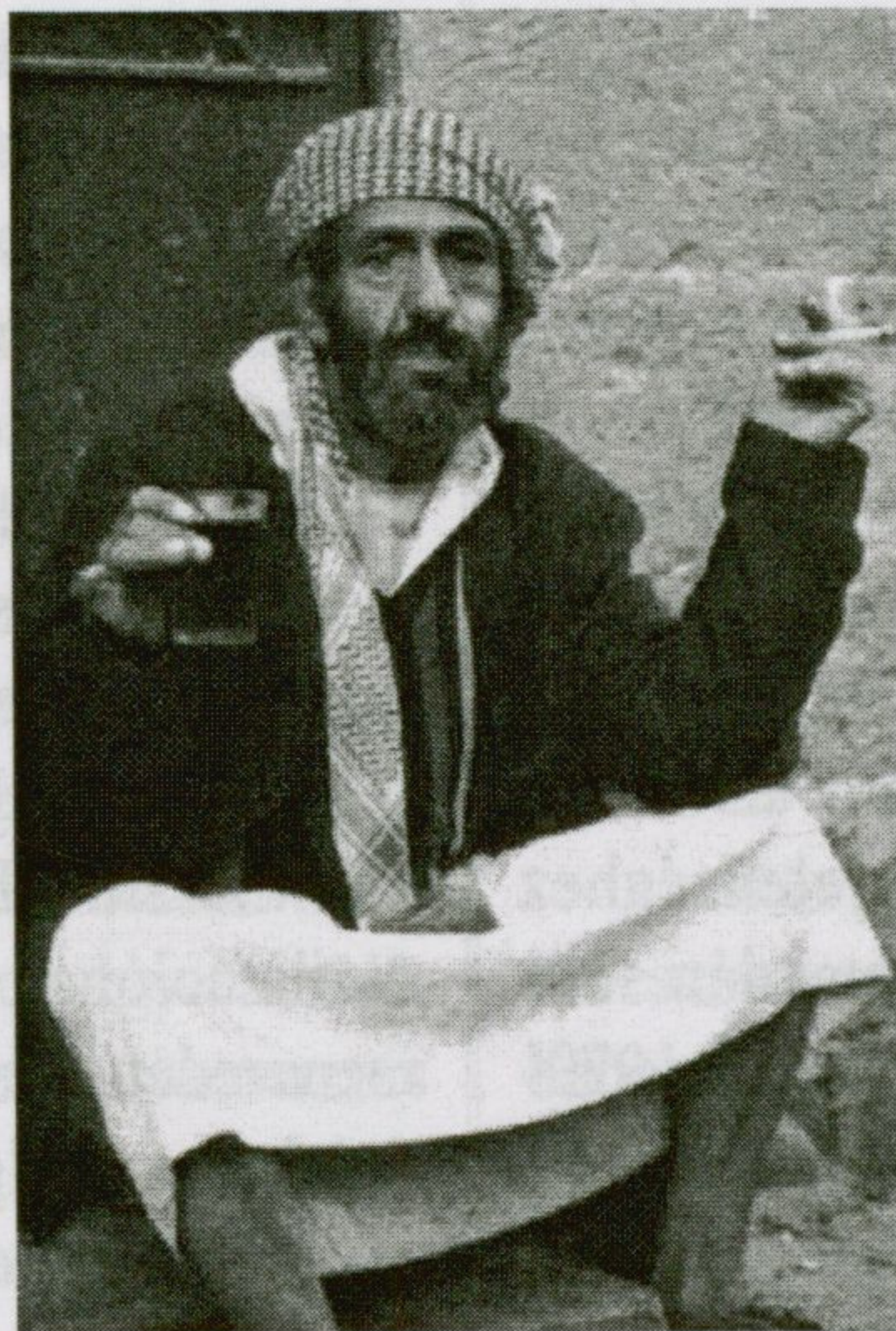
A fundamentalizmus jellemezhető az iszlámnak, a modern kor kihívására adott válaszként. Mit jelent azonban a modernitás maga, és miért válhatott problémává?

Harvey Cox, a modernitás öt fő pilléréként megnevezendő: a szekularizációról, a nemzetállamok felemelkedéséről, a tudományon alapuló tudásnak, mint az élet dolgairól alkotott elképzeléseink kizárólagos forrásává válásáról, a bürokratikus racionalizmus közgondolkodásbeli és közéleti térhódításáról, valamint a profit maximalizációjára való törekvésnek a cselekvés fő motivációjaként való vállalásáról beszél. Ebben az írásunkban mindezek közül részletesebben a szekularizációt vizsgáljuk meg. Szekularizáció alatt általában azt értjük, hogy a vallásos gondolkodás elveszti érvényességét a társadalmi, kulturális és politikai élet valamennyi területén és a gondolkodás felszabadítását elősegítendő a közéletből mindenképp, ám egyre inkább a magánéletből is kivonul.

A szekularizáció szubjektív formája arra utal, hogy egy társadalomban egyre kevesebben szemlélik és magyarázzák saját életüket és történelmük eseményeit vallásos perspektíva alapján, vagyis mindennapi világuk megértése ezentúl a bizonyíthatóságon és tudományosnak mondott praktikákon alapul.

Az objektív szekularizáció a vallásnak, mint intézménynek befolyáscsökkenését jelenti az oktatás, orvoslás, törvénykezés és a politika különböző területei felett.

A világiasodás folyamatát nyugati kutatók hajlamosak a tudományos megértés kiterjedésével magyarázni. Az iszlám világban azonban a szekularizáció az olyan nyugatról becsempészett kórokozók egyike, mely egész pályás támadást intéz a társadalom bázisát jelentő értékek ellen, ám fundamentalista szemszögből független a tudományos és technikai fejlődéstől. A fundamentalisták nem a természettudományban, az iparosításban, a technikában vagy a technológiában mint olyanban látják a veszélyt, hanem az avval összefonódó iszlámidegen értékekben. A pluralisztikus és világi gondolkodás és az ezekkel közös nevezőre hozott ingatag relativizmus az, amit a fundamentalisták a nyugati kultúra bűneként bélyegeznek meg. Nincsen vallás, mely könnyedén viselné befolyásának fokozatos elvesztését, mégis túléli azt, hogy a ”legfontosabb magánügy” és más, hasonló kategóriákba kényszerítik.

Teázó arab. (Flórián Kund felvétele.)

Az iszlám azonban egyetlen lépést sem hátrálhat, hisz legbensőbb természete szerint közügy, nem csupán vallási, hanem civilizációs alapja egy világnak és társadalomnak, magának a diskurzusnak megkérdőjelezhetetlen bázisa abban az értelemben, hogy rajta kívül nincsen nyelv, melyen keresztül bármi észlelhető és magyarázható körülöttünk. Az iszlám a gondolkodás határát jelenti, olyan kontextus, amiben nem tehetők fel a vallás szerepére vonatkozó kérdések nyelvtanilag helyesen.

Szent és profán kettőssége, így mondja a fundamentalista, kizárólag az euro-amerikai világot jellemezheti és nem áll az iszlámban. Az iszlámban – úgymond – nincs szekularizálni való.

Természetesen van, legalább a kutató számára.

William Shepard volt az, aki az iszlámnak a szekularizációra adott válaszai kapcsán egy rendkívül értékes fogalmat vezetett be. Sheppard az ”iszlám totalizmusáról” beszél utalva annak az élet és létezés minden területét

átható jelenlétére úgy, hogy lehetővé tesz egyfajta totalizmus-skálán való elhelyezhetőséget. A totalizmus-skálán elfoglalt helyzetük szerint különbözteti meg aztán azokat a csoportosulásokat, melyeket az iszlámnak a modernitásra adott válaszaiként később részletesebben is elemezni fogunk. Fundamentalista álláspont szerint azonban e skálán a totalizmus csúcspontja alatt az van, ami az iszlámon túl van.

Anélkül, hogy tartalmilag megvizsgálnánk Harvey Cox további modernitás-kategóriáit, beszéljünk azok legfontosabb jellemzőjéről, melynek önmagában vett ténye az iszlám és modernitás konfliktusának alapja. A pusztán változás, mint olyan, probléma akkor, hogyha bármely fennálló legitimitása abszolút a múlthoz kötött. A modernitás ebben az esetben megfogalmazható úgy, mint ami problémássá rendeli a múltat.

A Korán és a szunna, mint az iszlám bázisai, az örökérvényű és változhatatlan Isten reprezentációi a földi világon. A sharia, a közösségi létezés kinyilatkoztatott alapja – autentikus hivatkozási forrás a jelen bármely pillanatában. Nincsen a muszlim életnek egyetlen területe sem, mely függetleníthető lenne bármely korábbi muszlim élethez, hiszen a múlt útmutatója a jelennek és kizárólagos példája a jövőnek.

Mindez nem jelenti, hogy az iszlám nem alakította ki saját intézményeit a változó világ új helyzeteit kezelendő. Ám nincs legitim újítás a világban, csak a legrégebbi múlt gyakorlatának továbbgondolásán keresztül és mindig a kinyilatkoztatott források erejéből merítve.

A változás nem önmagában hamis tehát, csak a múlt abszolút autoritását megkérdőjelezve válik azzá, ám a modernitás lényege a múlttal való viszony fölülírása.

Nincsen legitim hatalom, csak a múltból egyenesen eredő, és ez a hatalom szent, mert a kinyilatkoztatásra mutat vissza.

Szent a vallásos társadalom, mint kapcsolatok rendszere, mert a viszony alapja a Próféta útmutatásával vezetett közösség tükrözése. Az iszlám olyan vallás, mely megvalósította törvényeit és a rájuk alapozott lét mintája a múlt lehet, nem eljövendő világok megálmodott képe.

Szent a diskurzus továbbá, mert a közbeszéd kategóriáinak alapja a Szent Szöveg, nyelve a jelen társadalom nyelve, az általa felépített konstrukciók a jelen észlelésének kizárólagos eszközei.

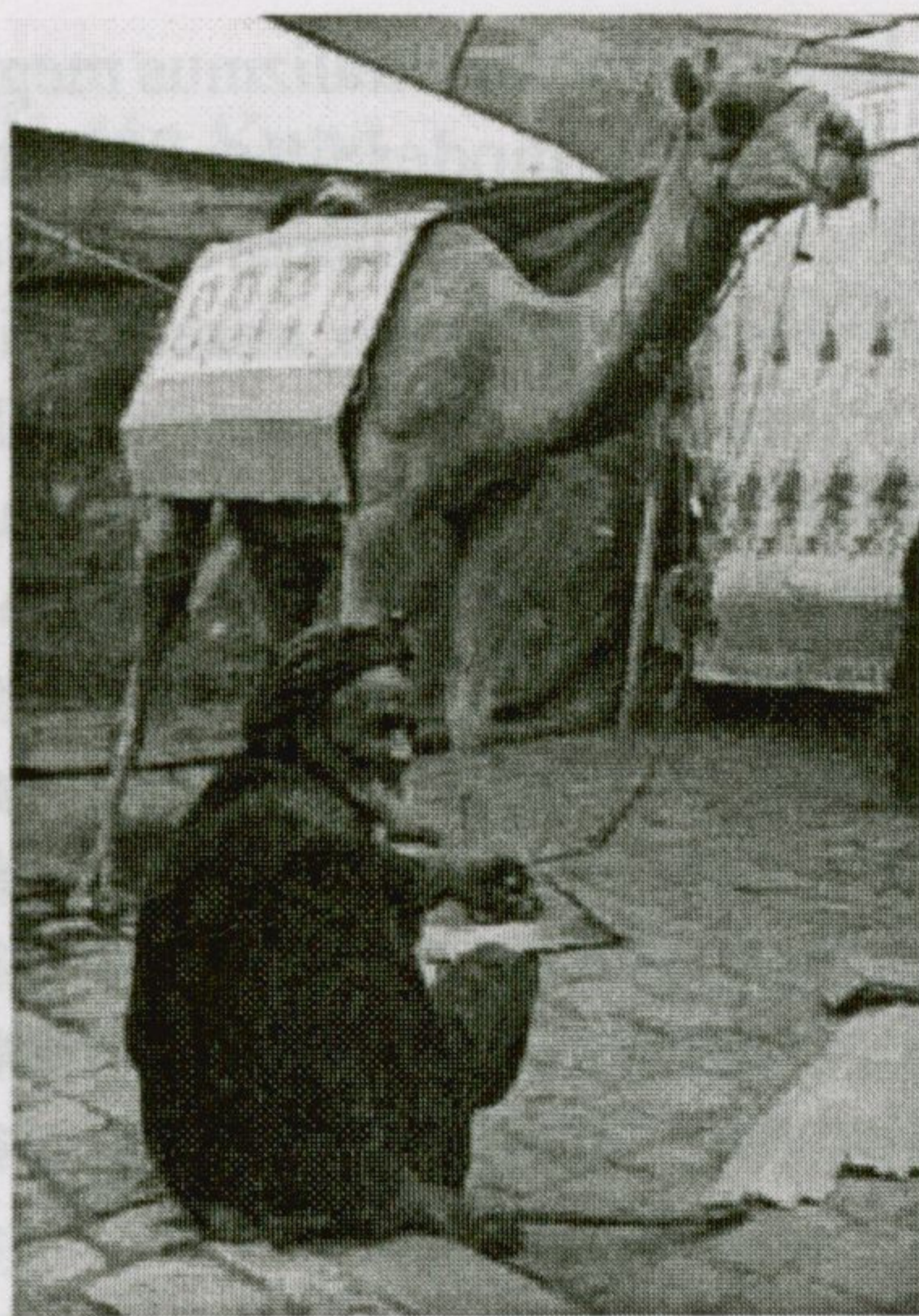
A múlt ebben a kontextusban a jelen érvényességének feltétele először és csak rajta keresztül magyarázat a mára, ne gondoljuk tehát, hogy Marx legalább abban nem tévedett, hogy a vallás a hatalom ideológiája úgy, hogy magyarázza a fennálló viszonyokat és szorgalmazza a belenyugvást életem túli világok reményébe fektetve a hitet. A fundamentalizmus sikere bizonyítéka annak, hogy a vallás nem automatikusan legitimálja a hatalmat, az iszlám megvalósítható világkép, az érvényesség feltétele először, és csak a következőkben magyarázat.

Megvizsgáltuk tehát, hogy a fundamentalizmus megfogalmazható az iszlám közösség modernitásra adott válaszáként. Megkíséreltük a modernitást pilléreire bontva definícióinkat részletesebben szemügyre venni, a szekularizáció átgondolásán és a változásnak mint problémának bemutatásának keretében. Mielőtt rátérnénk a fundamentalizmus okain túl a fundamentalizmus jellemzőinek vizsgálatára, helyezzük el mindezt egy tágabb környezetben és nézzük meg, hogyan reagált az iszlám a modernitás problémájára a fundamentalizmuson túl! Hogyha még emlékszünk rá, William Shepard volt az, aki bevezette az iszlám totalizmus skáláját és utaltunk arra, hogy az ezen elfoglalt helyük szerint jellemezte az iszlám modernitásra adott válaszait.

Shepard öt csoport megkülönböztetését javasolja annak alapján, hogyan gondolkodnak az iszlám szerepéről a modern kort mára már meg is haladó társadalom életében és annak alapján, hogy hogyan viszonyulnak ezen mozgalmak a változás és a múlt autoritásának konfliktusához. Muszlim szekularistáknak nevezi Shepard azokat, akik az iszlámot a közügyek világából szeretnék a polgárok magánéletébe száműzni, hasonlóan a nyugati baloldali liberális és szocialista gondolkodók elképzeléseihez. Fundamentalista szemszögből kétségkívül értelmezhetetlen Shepard kategóriája, mert iszlám-konceptiójuk kizárja az iszlám társadalmi szerepére vonatkozó kérdések felvetését.

Shepard megkülönbözteti a radikális szekularistákat, a vallásos szekularistáktól is. Radikálisak például azon országok – Albánia, Törökország – ahol a szekularizmus a hivatalos politika sarokkövévé lett, és arra törekszik, hogy az iszlámot, mint a polgárok hivatkozási alapját a társadalomban, és az iszlámot, mint világmagyarázatot mindennapi ideológiai síkon is, felváltsa más, nacionalista, szocialista, esetleg kapitalista értékekkel, célokkal, burkolt vagy nyílt jelszavakkal.

Vallásos szekularisták ezzel szemben az olyan multiklerikális rendszerek, mint Indonézia, ahol az államhatalom több vallás békés együttélését felügyelendő, a kormányzati szekularizmust az egység és béke biztosítása érdekében gyakorolja. Muszlim szekularistának nevezi Shepard Egyiptomot, ahol a vallás politikai szerepet is kap, de nem szolgál a közélet kizárólagos bázisául és ez megjelenik például a vallásos- és világi törvénykezés együttes érvényességében is. Az iszlám modernisták – mint második kategória – vallják, hogy az iszlámnak meg kell maradnia a köz- és magánélet mozgatóerőjeként, ám ideje annak, hogy a modernitás eleve elutasított kategóriát újrafogalmazzuk elfogadhatóvá téve a vallás számára. Szó szerint újrafogalmazásról beszélnek egy folyamatosan mentegőző nyelven bizonygatván, hogy a modernitás politikai jelszavai, mint szabadság, tolerancia, szociális igazságosság, eredendően az iszlám szívügyei is, csak a nyugati diskurzus kisajátító attitűdje miatt tűnnek most fel iszlám-idegen értékeként. Shepard szerint a modernistákat a

Választási kampány jemeni módra.
(Flórián Kund felvétele. 2001.)

szekularistáktól csak a világos beszéd nem vállalása különbözteti meg.

A radikális iszlámizmus, vagy fundamentalizmus, mint harmadik kategória, az iszlám tradicionalistákat előzi meg, majd a besorolást a neotradicionalisták zárják. A tradicionalisták szemében a változás és szekularizáció a muszlim közösség legnagyobb megkísértése, Isten olyan próbatétele a hívőkön, melynek csak a teljes

tagadás vetheti gátját. A múlthoz való elszánt és megtörhetetlen ragaszkodás, az évszázadok gyakorlatának és szövegértelmezésnek feltétel nélküli vállalása egyedüli biztosítéka lehet a nyugatizálódás csábító képébe bújó kísértés elpusztításának.

A neo-tradicionalisták Shepard szerint már nem egyértelműen a teljes elutasítás képviselői, fokozatos változást elképzelhetőnek tartanak, de nem azt az iramot, amit a modernitás diktál. Egyes szerzők Shepard kategorizációját mindenképp kiegészítenék azzal, amit leginkább az iszlám posztmodernizmus jelenségének neveznek utalva evvel mindenekelőtt Mohamed Arkoun gondolataira. Arkoun arról beszél, hogy nincsen létezés társadalmon és történelmen kívül, s így a nyelv, mint a magyarázat és gondolkodás eszköze sem függetleníthető a környezettől. A szöveg jelentése tehát mindig adott társadalmi kontextusban érvényes és hogyha a szent szövegeknek aktuális üzenete van az csak a ma nyelvén keresztül fejezhető ki. Az iszlám tehát akkor érvényes és alkalmazható a modernitásban, hogyha annak nyelvén fogalmazzuk meg a szent szöveg jelentését. Mindebből az következik, hogy a jelentésnek történelme van ami attól függ, milyen a szövegmagyarázat mindenkori nyelvezete és a rajta keresztüli vallásos gondolkodás által kreált valóság. Hogy mit jelent az iszlám számára, hogy Istennek története van, jól példázza Naszr Hamid Abu Zaidnek, a kairói egyetem tanárának példája, akit miután elvégezte a Korán diskurzusanalízisét hitehagyottnak nyilvánították és halállal fenyegettek meg.

Ezen a ponton jutottunk el oda, hogy végre részleteiben is megvizsgáljuk azt a jelenséget, amit a nyugati kutatók fundamentalizmusnak neveznek. Fontos megjegyeznünk, hogy a muszlim álláspont szerint "szemben a kereszténységgel, az iszlámban nincs olyan fogalom, hogy fundamentalizmus. A nyugati sajtó találta ki ezt az elnevezést, s aggatta olyan muszlimokra, akik szeretnének az alapvető, ősi és eredeti elvekhez visszatérni az iszlámot illetően, s

életüket eszerint rendezni be. Az iszlám a türelem vallása, s a hívő muszlim nem lehet sem fanatikus sem pedig szélsőséges" – ahogy egy iszlámot népszerűsítő röpirat írja.

Ebben az írásban indokoltnak tartjuk és használjuk is a fundamentalizmus kifejezést a jelenkori arab világ legmeghatározóbb ideológiai, valamint – mint később elemezzük – legsikeresebbé váló társadalmi-, mozgalmi-, politikai jelenségével kapcsolatban. Megjegyezzük azonban, hogy az erőszak és fanatizmus valóban nem mosandó össze a fundamentalizmussal.

A fundamentalista attitűd Lionel Caplan szerint szilárd hit a szent iratok örök érvényességében és azok alkalmazhatóságában a mindenkori élet területén.

Legfontosabb jellemzője talán az abban való hit, hogy az Istennel megélt személyes kapcsolaton keresztül a hívő, valóságos válaszokat kap bármely problémájára, és válaszokat kap a társadalom a benne felmerült kérdések között való eligazodásban. Isten és ember kapcsolatának alapjául a szent iratok szolgálnak, melyek "valódi, helyes értelmezése" a hívő kötelessége.

A helyes értelmezés a fundamentalisták gondolkodása szerint azonos a korai muszlimok értelmezésével. Szemben a tradicionalistákkal azt vallják, hogy az iszlámot meg kell tisztítani az évszázadok során azt beszennyező, s ezáltal az eredeti jelentést elfedő hagyományoktól, szakítani kell a középkori Korán-magyarázóktól örökölt értelmezésekkel, a rituális gyakorlatba keveredett idegen elemekkel.

Mivel a hagyomány elhomályosítja a korai muszlimok általi minden bizonnyal helyes értelmezést, a fundamentalisták vállalják – az iszlám dogmatikában már évszázadok óta felbukkant és időnként jogosultságot is kapott – idzstihád lehetőségét, sőt, kötelességét. Az idzstihád a vallásos tradíció független újragondolása a Korán puszta szövegének alapján, – személyes igyekezet.

Könnyen belátható, hogy a nyelvről és jelentésekről fentebb elmondottak tükrében az idzstihád a változás kezelésének intézménye a modernitással ütköző iszlámban. Az ősideál sohasem áll önmagában, mindig csak a reformerek koncepcióiban létezik. A puszta szöveg helyes értelmezése, vagyis újraértelmezése a modernitásban, a mo-

Egy sanaai család néhány férfitagja.
(Flórián Kund felvétele. Jemen, 2001.)

dern kornak az ősiszlámhoz rendelését jelenti úgy, hogy közben tagadja az iszlám történelmi fejlődésének gondolatát, különösen a kinyilatkoztatás-szöveg vonatkozásában. A fundamentalista szövegértelmezés tehát úgy válik korszerűvé, hogy a hetekkel ezelőttire hivatkozva félreteresi a tegnapit, így reagálva a ma kihívásaira.

A fundamentalista attitűd egy másik fontos jellemzője szintén a történelem egyfajta szemléletéhez kötődik. Hajlamos arra, hogy a történelmet árulások sorozataként, a forrásoktól való eltérés következtében egy ideális állapottól, a ma romlottságába tartó folyamatos hanyatlásként lássa. Az emberi történelem nála a jó és rossz kozmikus küzdelmének földi manifesztációja, ahol a jó a forrásokhoz való tántoríthatatlan ragaszkodás eredménye, a rossz pedig az ettől való eltérése. Ide tartozik, hogy az "igazság" és a "jó" fogalmai az iszlámban világosak, nem változók és nem relatívak, hiszen a kinyilatkoztatás örökérvényű szövegei alapján értelmezendők.

Mit jelent azonban a jelen silányságába tartó történelem az iszlám számára? Mit jelent a hanyatlás akkor, hogyha a siker az adott vallás gondolkodásának paradigmája?

Mohamed karrierjének közepén azért ment Medinába, mert sikeres akart lenni, őt követő tömegekre vágyott és közösséget akart építeni – a hidzsra a sikerbe vezetett. Az iszlám, mint Isten kinyilatkoztatásának legvégsőbbike sem rendeltethetett másra, mint győzelemre, hisz Isten nem vallhat kudarcot. És kétségtelül annak története, hogy az iszlám aranykora Európa legsötétebb korszakának tartott éveivel esett egybe mind nehezebbé teszik a szembesülést a jelen alsóbbrendűségével. Lehet-e a hanyatlásnak nagyobb bizonyítéka annál, hogy a cionizmus virágzó államot hozott létre az "Arab Haza" szívében? Mivel magyarázható Izrael katonai és gazdasági sikere? Hogyan bombázhatnak izraeli gépek arab városokat és kényszeríthetik arabok millióit évtizedekre menekülttáborok sátrai alá?

Izrael története két dolgot jelenthet: bizonyítéka lehet annak, hogy a muszlimoknak bűnhődniük kell elhagyott és feladott szigorú vallási elveikért, vagy hogy ideje érkezett el az iszlám újragondolásának, hisz a sikertelenség lehet a modern kor közepette kudarcot valló vallás következménye is. Nem kérdés, hogy a fundamentalisták szerint az iszlám maga a kudarc oka, vagy a muszlimok azok, akik nem alkalmazzák helyesen vallásukat a jelen körülmények közepette.

A fundamentalista attitűd további jellemzője – amire már az iszlám totalizmus fogalmának kapcsán utaltunk – hogy mindennapi életében sem tesz különbséget szent és profán között, s az élet bármely területe, család, munka, üzlet és pihenés mind vallási dimenziók egyben, ahol a kinyilatkoztatott törvény örökérvényű szabályai konkrétan is meghatározzák a gondolkodást és a viselkedést. A fundamentalista hisz a társadalmi rendben, érvényesnek tartja a nemi szerepek merev determináltságát és társa-

dalomképe erősen hierarchizált. A hagyományos nemi szerepek és családformák megkérdőjelezését a társadalom számára károsnak tartja, és az egyéni szabadságjogokat egyértelműen alárendeli a "dolgok megfelelő rendjéről alkotott elképzeléseinek".

A fundamentalizmus öndefiníciója következtében elkerülhetetlenül megnevezi maga és társadalma ellenségeit. Világképe szerint háború van, ahol az iszlám harcosainak helyt kell állniuk az őket támadó és értékeiket romboló ellenséggel szemben. A mindenkori fundamentalizmus tartalmát tehát egyértelműen befolyásolja az épp érzékelt veszély forrása, iránya, intenzitása, – a felmerült probléma határozza meg a megfelelő választ.

Jobbról a második Flórián Kund német egyetemista társa, akit ottjártakor egy harcos hegyi törzs túszul ejtett és hónapokig fogságban tartott. (Flórián Kund felvétele. Jemen, 2001.)

Bár ennek az írásnak nem témája a fundamentalista mozgalom bemutatása, mégis érintenünk kell a jelenséget legalább annyiban, hogy megvizsgáljuk: kik a fundamentalisták? Kik alkotják azokat a tömegeket, akik az arab világban lezajló békés társadalmi forradalom főszereplői?

Volker Perthes az *A fundamentalizmus fikciója* című tanulmányában azt állítja, hogy ahol az iszlám fundamentalizmus hívei megvetik a lábukat, ott lényegében véve azokat a konzervatív rétegeket képviselik, amelyek a nyugati tőkés országokban konzervatív vagy keresztény pártokba szerveződnek.

Ide sorolhatók mindenekelőtt a konzervatív polgárság tagjai – főként a középrétegekbe tartozó vállalkozók és önálló egzisztenciák – s az arab országokban nem túl számos nagyvállalkozó közül különösen azok az alkuszok és pénzügyi befektetők, akiknek elsősorban a térség piacain vannak érdekeltségeik, és mondjuk iszlám befektetési alapok vagy bankok menedzselését végzik.

Bár a fundamentalista csoportok és pártok különösen képviselik az iszlám középosztály gazdasági érdekeit és ennek megfelelő gazdasági filozófiát vallanak – a polgári magántulajdon tiszteletben tartását és részben az állami beavatkozás szükségességét a nemzeti vállalkozói tőke védelmében –, ettől még nem pusztán a vállalkozók pártjai,

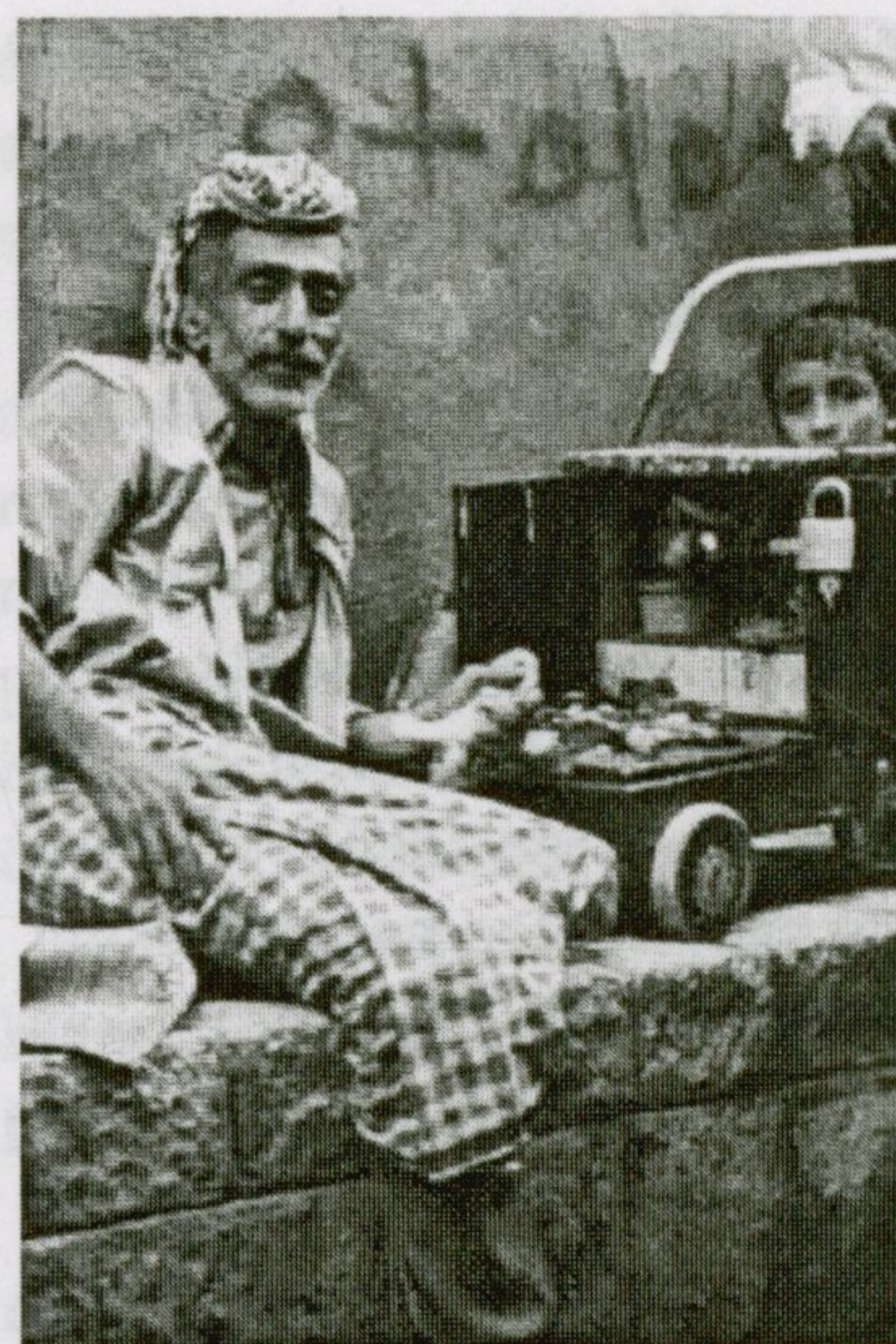
bázisuk sokkal szélesebb. Átfoghatja az alkalmazottak és hivatalnokok nagy részét, különösen az állami adminisztráció alacsonyabb beosztású dolgozóit, valamint a munkásság egy részét, főleg a kézműves- és más kisüzemek foglalkoztatottjait. A legtöbb arab államban az elmúlt évtized társadalomszerkezeti változásai elősegítették a konzervatív iszlám tendenciák megerősödését. Folytatódott az elvándorlás a faluból a városba, csak hogy a munkát kereső tömegeket már nem szívják fel az állami szektor nagy cégei. Ezek az emberek most rendszerint egy középosztálybeli tulajdonos üzemében találnak munkát, ami többnyire a hagyományos mester–alkalmazott viszonyra jár együtt.

Ahol az iszlám mozgalmak számára lehetővé válik, hogy különleges politikai és gazdasági körülmények folytán sikerrel szólítsanak meg tömegeket, ott magukhoz vonzzák a tanulóifjúság és az egyetemi diákság, valamint a marginalizált rétegek nagy részét is, nem annyira társadalmi, mint inkább politikai-vallási mozgósítás formájában. Az iszlám csoportok szövetsége a diákokkal és a marginalizált tömegekkel – ami több nyugati megfigyelőt is nyugtalanít – a konzervativizmus populista változatának szükségszerű eleme Perthes szerint, ám a fundamentalizmus populista változatának bemutatása itt épp úgy nem célunk, ahogy a konzervatív fundamentalizmus politikai programját sem elemezzük.

Írásunkban áttekintettük tehát a fundamentalizmust, mint attitűdöt. Beszéltünk elveiről épp úgy, mint társadalmi bázisáról. Megvizsgáltuk annak lehetőségét, hogy a modernitás olyan pilléreire adott válaszként mutassuk be, mint a szekularizáció, a értékek relativizálódása, a hagyományos társadalmi rend felbomlása és mindenekelőtt a dolgok megváltozásának ténye. A jelen megkopott dicsősége és a múlt fényességének konfliktusa kapcsán utaltunk már arra, hogy az arab félmúlt eseménytörténelme is szerepet játszhat a fundamentalista attitűd megerősödésében, bár semmiképp sem tekinthetjük egyik okának.

Befejezésképp szeretnék még bemutatni két elméletet – túl a modernitással definiált fundamentalizmus koncepcióján –, melyek a fundamentalista attitűd sikerét befolyásolhatták, sőt a későbbi elmélet talán egyfajta magyarázatként is szolgálhat a jelenség felbukkanásának.

Mindenekelőtt azonban szeretném leszögezni, hogy bár a fundamentalizmusnak lehet története, úgy gondolom, a történelem mégiscsak fikció abban az értelemben, hogy a dolgok és események leginkább a jelen koncepciója szerint állnak össze történetté és kerülnek egymással kapcsolatba, – a történelem képzelete tehát erősen a konstrukciója és így pillanatnyi létező. Úgy gondolom tehát, hogy az arab világban ma érzékelhető fundamentalista gondolkodási forma, attitűd (vagyis a világ dolgait értékelő beállítódás) valójában független attól, hogy koncepcióit az iszlám történelmének mely nagy gondolkodóra

Cipőpucoló és hagyományos kellékei.
(Flórián Kund felvétele. 2001.)

vezeti vissza, megteremtve ezzel legitimációját és saját mítoszt. Gondolkodásom szerint az adott kor sok-sok kis fundamentalizmusáról kellene beszélnünk, azok okait feltárnunk mindennapjaink társadalmi kontextusában, és kevésbé kutatni mélyen a történelem önkényesen teremtett úgynevezett tényeit és vélt összefüggéseit.

Milton Yinger egyike azoknak, akik végérvényesen cáfolták Marxnak a vallásról, mint a ha-

talom legitimációs eszközéről vallott elképzeléseit. Yinger szerint a vallás legalább két társadalmi környezetben is a változás eszközévé válhat. Az egyik esetben a kormányzat vagy más társadalmi szervezet kudarcot vall az általa megfogalmazott és vallott társadalmi értékek gyakorlását, illetve célok elérését tekintve, és a kedvezőtlen helyzetbe került vagy ott maradt csoportok elégedetlenségüket vallásos szervezetek létrehozásában megtestesítve küzdelembe kezdenek. A populista fundamentalizmus mindenképp magyarázható Yinger elméletével, sőt egyes elképzelések szerint a fundamentalista attitűd és mozgalmak megerősödése is egyértelműen az idegen hatalmak által létrehozott és hasonló érdekek alapján hatalmat szerzett rendszerek legitimációs kudarcának tulajdonítható.

A Yinger által említett másik társadalmi helyzetet olyan körülmények jellemzik, melyekben a társadalom már végletekig polarizált a csoporthelyzet, etnikai vagy vallási hovatartozások mentén, és egyes csoportoknak a rendszer összeomlásával valójában nincs mit veszíteniük. A társadalmi szétszakadás ilyen állapotokban a hátrányos helyzetben lévők gyakran alakítanak radikális vallási szervezeteket elégedetlenségük kifejezése végett. A függetlenségért küzdő arab államok fundamentalizmusai a század elején, vagy a megszállt palesztin területeken élők esetén világ-szemlélete ma hűen tükrözhetik a Yinger által elméletben vázolt helyzetet.

Befejezésképp szeretném elővenni David Riesman az *A magányos tömeg* című immáron klasszikussá vált tanulmányát, és felvetni annak lehetőségét, hogy bár Riesman elsősorban az észak-amerikai társadalomra vonatkoztatva fogalmazta meg elméleteit – ezek bizonyos mértékig alkalmazhatóak a fundamentalizmus sikerére ébredő arab világra is. Riesman azt állítja, hogy egyes demográfiai kategóriák szoros és kölcsönös összefüggésben állhatnak bizonyos társadalom-karakterológiai tendenciákkal.

Szerinte a nyugati- és a vele kapcsolatba került társadalmak demográfiai statisztikái alapján három főbb népességi kategóriát különböztethetünk meg modernitás egy bizonyos szakaszát vizsgálva. Megfigyelhető egy demográfiai helyzet, melyet a születések és halálozások kölcsönösen magas száma jellemez, ahol a népesség fiatal, a várható élettartam rövid, a generációváltás gyors, és az össznépesség nem, vagy csak nagyon lassan nő. Ezt a társadalmat a nagy növekedési lehetőségek időszakában levő társadalomnak nevezi, mivel benne bármely közegészségügyi/technikai fejlődés expozív népességváltozáshoz vezethet. Az ilyen társadalmakban a népesség malthusi értelemben vett alkut folytat az élelmiszerkészletekkel és az egyensúly felborulása miatti félelem beépül a fennálló kultúrába. Ez az intézményesített félelem stabilizálja a társadalmat, miközben megőrzi a népesség-földterület érzékeny arányát, konformitást követel a társadalomtól, a szokások, a társadalmi struktúra iránti feltétlen engedelmisséget – alkalmazkodást. Az egyént a csoporthoz funkcionális viszony fűzi, a társadalmi szerepek és kapcsolatok merevek. Riesman ezt a társadalomszerkezetet tradíciótól irányítottnak nevezi, amiben az engedelmisség karakterológiailag megalapozott. Kimondja, hogy a legtöbb sivatagi társadalom ilyen, példaként a századelő Egyiptomát hozza fel.

Változás akkor következik be, mikor a csökkenő halálozási arányszám népességrobbanáshoz vezet, és a társadalom az átmeneti növekedés demográfiai szakaszába lép.

A változás rombolni kezdi a viszonyrendszert, a dolgok elbizonytalanodnak, a szabály homályosodik és olyan karaktertípusokra van szükség, melyek képesek biztosítani a társadalmi létet a szigorú és magától értetődő tradíciótól való irányítottság nélkül is. Az irányítás forrása az egyén számára belső lesz abban az értelemben, hogy az egyén élete kezdetén az irányítást szüleitől kapja meg általánosított, de mégis szigorúan követendő célok kijelölésével. A tradíciót nem vetik el, de a rétegződő társadalomban tudatosul a tradíció léte, s a lelepleződéssel párhuzamosan növekszik az irányában való rugalmasság is. Ezt a társadalmat Riesman belülről irányítottnak nevezte.

Más szándékoktól vezéreltetve azonban kutatását nem gondolta tovább abban az irányban, hogy vajon nem jelentheti-e a tradíciótól való függetlenedés, ám megkérdőjelezhetetlen tekintélyek által belsővé tett célok megvalósítása iránti szakadatlan küzdelem egy vallásos társadalomban a vallás reneszánszát?

Nekünk kell feltenni tehát a kérdést: vajon az iszlám fundamentalizmus nem arra a gondolatra épül-e, hogy változó viszonyaink közepette a tradíción túl valami belsőbb, tisztább és autentikusabb felé visszanyúlva rendet kell teremteni egy olyan világban, ahol a dolgok nem ugyanazok többé?

Flórián Kund újságíró, a Kodolányi János Főiskola Nemzetközi Tanszékének, és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Arabisztika Tanszékének hallgatója. Az Új Kévében közölt fényképei jemeni tanulmányútján készültek.

DZSIHÁD - EGY FÉLREÉRTTELMEZETT SZÓ

Magának a "dzsihád" szónak a jelentését szinte lehetetlen az arabon kívül bármely más nyelven a maga teljességében visszaadni, lévén az arab nyelv egyik legcsodálatosabb tulajdonsága nyelvi jeleinek fantasztikus jelentésbeli sokszínűsége. Míg a keresztény vallás szerint a Testet Öltött Ige - Jézus Krisztus, addig az iszlám szerint ugyanez a Korán. Allah kinyilatkoztatásában Önmaga nyilvánul meg, egyes középkori értelmezések szerint annyira valóságosan, hogy az egyes Korán példányok is szentnek számítanak. A Korán, mint testet öltött Istenség egyben szentté avatja az arab nyelvet is.

Az arab ige- és szóképzés rendszerében kutatva a dzsihád szó jelentése után az "idzstihád" fogalmához jutunk, amely az iszlám egyik kulcsfogalma. Jelentése, amely talán az elérhető legfinomabb pontossággal vonatkoztatható át a dzsihádra is - "egyéni erőfeszítést" jelent úgy, hogy közben más síkokon magába foglalja a "szabadság", "szabadulás", "megszabadulás" fogalmakat is. Az idzstihád a kinyilat-

koztatás kibontása, az, amit az ember Allah vezetésével úgymond hozzá tehet még a törvényhez, a szent kinyilatkoztatáshoz. Olyan lehetőség az iszlámban, amely elősegíti a mindenkori élet követelményeihez való rugalmas alkalmazkodást.

Az iszlám szerint, miután a kinyilatkoztatás ideje lezárult, az "idzstihád kapui" még nyitva maradtak a muszlimok előtt. A szunniták szerint az idzstihád bármely vallástudós számára megadatott. A sííták szerint viszont a kinyilatkoztatás kibontásának lehetősége olyan isteni tudást feltételez, amely örökölhető csupán, és csakis a mudzstahidok számára elérhető, kiknek feje az ajatollah ebben a földi világban.

Az átlagos muszlimok számára a dzsihád tulajdonképp az idzstihád, az egyéni erőfeszítés olyan mindennapos megnyilvánulása kell legyen, amely a hívőt az Allah szerint való élet ösvényén tartja. A "nagy-dzsihád" az igazi, az a törekvés, amely a hívő lelkében folyik. A "kis-dzsihád" ennek az állandó erőfeszítésnek a külső szintéren való megjelenése, amely

irányulhat valaki irányában (egyfajta hit-térítés), illetve valakivel szemben is.

A dzsihád értelme és jelentősége tehát alapvetően belső, lelki természetű, és semmi köze nincs a háborúhoz, amire egyébként teljesen más gyökű igékből képzett szavakat használ az arab.

A dzsihád szó háborúként való félreértelmezése az oszmán törököktől származik, akik az iszlámot és az arab nyelvet felületesen ismerték; ők használták ezt a számukra idegen szót "hódítás" értelemben, s ezt az értelmezést tőlük vette át az európai orientalizmus. Megjegyzendő hogy az oszmán hódítások soha nem vallási, hanem gazdasági-politikai jellegűek voltak, így a dzsihád esetükben sem jelentett soha vallásháborút vagy szent háborút.

A dzsihád szent háborúként való értelmezése tehát, amely az iszlámot más vallásokkal állítaná szembe, szolgálhatja bár sokak érdekeit, az iszlám tanaitól és az arab nyelvtől is egyaránt a lehető legtávolabb áll.

Flórián Kund

AZ ISZLÁM DIÓHÉJBAN

Az európaiak szemében az iszlám az elmúlt ezerháromszáz esztendő során leginkább fenyegető tényezőt jelentett, miután a muzulmán hatalom a 8. században Hispániáig hatolt, s a 16. században Közép-Európa belsejébe jutott. Az iszlám ellen a középkorban indított küzdelem a 18-19. századig tartott, amikor a világhódító szerepet az európai birodalmak vették át, uralmuk alá hajtva az iszlám országokat is. Ennek során, amikor a muzulmánok addig soha nem tapasztalt ellenállást tanúsítottak az európai uralommal szemben, felerősödött az a nézet, hogy az iszlám az erőszak vallása. A muzulmán hatalomtól való félelem a 20. század közepén erősödött meg ismét, amikor az olaj olyan hatalmat adott a kezükbe, amellyel a világpolitikát befolyásolhatják. Az aggodalmat fokozta a muzulmánok azon igyekezete is, hogy a társadalom életét és a modern állam vívmányait az iszlám törvényeinek alárendeljék.

A keresztény egyházak vezetői - a geopolitikai érdekekkel, és a társadalomban fellelhető félelmekkel szemben -, az évszázados ellenségeskedés helyett az iszlámra ma elsősorban mint a világ másik legnagyobb egyistenhívő vallására tekintenek. A Második Vatikáni Zsinat kijelentette: "Az egyház nagybecsüléssel tekint a muzulmánokra, akik az élő és örökkévaló egy Istent imádják, a könyörülőt és a mindenhatót, a mennynek és a földnek teremtőjét, aki szólott az emberekhez. Teljes szívvel akarnak hódolni megmagyarázhatatlan rendelései előtt is; így hódolt meg Isten előtt Ábrahám, akiben szívesen látják a muzulmánok is hitük forrását. Jézus istenségét nem ismerik el ugyan, de őt prófétaként tisztelik. Várják az utolsó ítélet napját, amikor Isten feltámaszt minden embert, és érdeme szerint megítéli. Ennélfogva fontosnak tartják az erkölcsös életet, Istent pedig főként imával, jótékonyssággal és böjttel tisztelik."

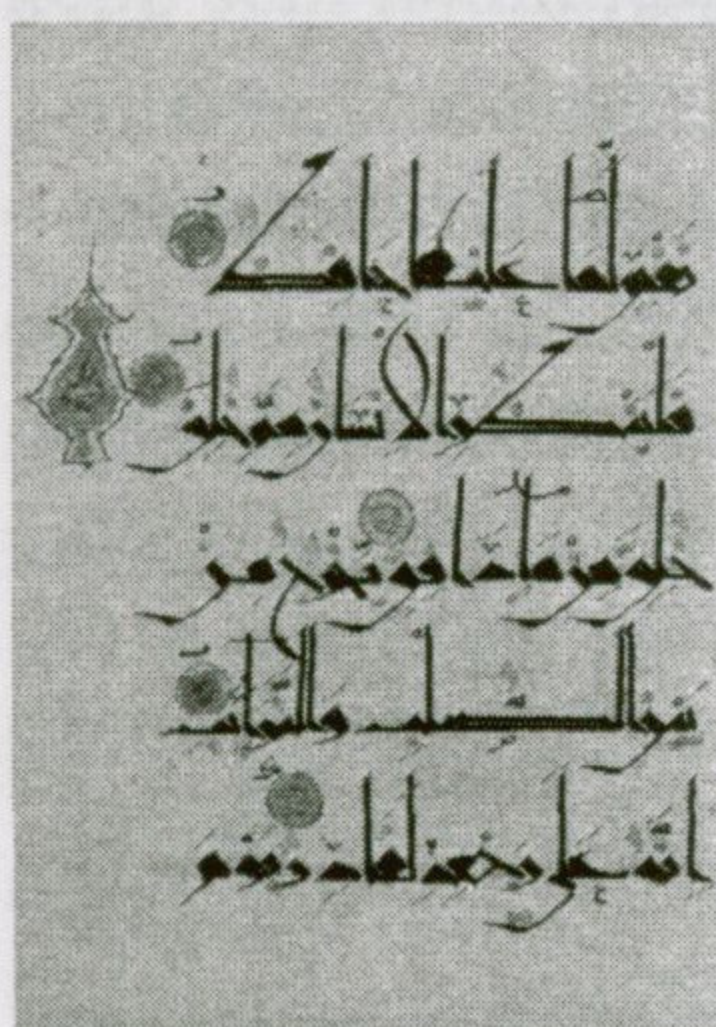
Félő, hogy a 2001. szeptember 11-i gaztett kiagyalói és elkövetői ellen indított megtorló akció mellett világszerte felerősödik az iszlám és az arab világ egészével szembeni ellenszenv. Kár volna, ha az elvakultság a józan ítélőképesség fölé kerekedne, és megsemmisítené azt az oly nehezen létrejött megértést és megbecsülést, mely a keresztény egyházakban az iszlám iránt egyre szélesebb körben kialakulni látszott. S mert a megértés alapja az ismeret, - rövid összeállításunkban szeretnénk az iszlámmal kapcsolatos néhány alapvető ténnyel és fogalommal olvasóinkat is megismertetni.

FOGALMI TISZTÁZÁS

A Mohamed által alapított vallást az arabok *iszlámnak* mondják, de magyar megnevezése mint iszlám, vagy mint *mohamedanizmus* egyaránt helyes. A kettő tehát ugyanazt jelenti. Ennek a vallásnak hívét vagy követőjét az arabok *mozlim*-nak nevezik, amit magyarul helyesen *muzulmán*-nak mondunk.

A VALLÁSALAPÍTÓ

Az iszlám vallás megalapítója egy mekkai kereskedő fia, Mohamed (570-632) volt, aki egy délarab törzsből származott. A hagyomány szerint a karavánokkal egészen Bizáncig eljutott, ahol megismerkedett a

A Korán egy lapja kúfi stílusban (11. század).

keresztény és zsidó vallással, majd 40 éves korában, a Krisztus születése utáni 610. év körül látomásban részesült. Megjelent neki Gábiel arkangyal, és Allah üzenetét közvetítette neki:

"Hirdess Urad nevében, aki teremtetett... vérrög-

ből teremtette az embert. A te Urad a legnagyobb lélekűbb, aki íróttal tanított, megtanította az embert arra, amit nem tudott." A sok üzenet közül ez volt az első, amit Mohamed Alláhtól kapott. Ezeknek az üzeneteknek a sugallatára Mohamed

prédikálni kezdett a mekkaiaknak, hogy hagyjanak fel a bálványok imádatával, és vessék alá magukat az egyetlen és láthatatlan Isten akaratának. Prédikációival kiváltotta a Mekkában uralmon levő kereskedők ellenszenvét, ezért 622 szeptemberében követőivel együtt Medinába kellett távoznia. Ezt a fontos eseményt arabul *hedzsranak* mondják (jelentése: menekülés), a hedzsra évét pedig (622) az iszlám időszámítás első esztendejének tekintik.

Mohamed vallási közösségének sikerült egyesítenie az arab törzsek többségét, s ezáltal politikai és katonai hatalomra is szert tett. A 632. június 8-án bekövetkezett haláláig nemcsak Mekkát foglalta el, de háborúkkal és bölcs szövetségekötésekkel Medínától egészen Nyugat-Arábiáig terjesztette ki az iszlám uralmát. Mohamed nemcsak egyistenhitet adott a nomád és város lakó arabok addigi primitív vallása helyett, hanem megalakította a kinyilatkoztatások könyvét, a Koránt, amely a pogányságnál sokkal magasabb rendű életformát jelölt ki, mely életforma által a muzulmán közösségből államot formált.

AZ ISZLÁM ALAPJAI

A mohamedán vagy muzulmán vallás, vagyis az iszlám, ősi arab vallási elképzelésekre épül, egyúttal azonban a zsidó vallás és a kereszténység számos elemét is átvette. A zsidók szent könyvei közül elismeri a Tórát (Mózes öt könyvét) és a Zsoltárokat, ugyanúgy a keresztény Újszövetségből is elismeri az Evangéliumot.

A muzulmánok azt vallják, hogy Mohamed volt Allah negyedik, egyben utolsó prófétája, aki beteljesítette Ábrahám és Mózes, valamint Jézus küldetését, és megmutatta az igaz egyistenhithöz vezető utat.

A muzulmánok vallják az abszolút isteni determináció elvét, a változtathatatlan sors (arabul: *kizmet*) eleve elrendeltségét. Hirdetik a mennyországot, azaz a paradicsom (*dzsennet*) és a pokol, azaz a gyehenna (*dzsehnem*) létezését.

Mohamed az általa hirdetett hitet arabul iszlámnak nevezte, melynek jelentése: "álávetés" Allahnak. Elvárta követőitől, hogy mindenben vessék alá magukat Allah akaratának, és vegyék tudomásul, hogy Allah őrajta keresztül nyilatkoztatta ki végső akaratát. Hirdette, hogy a muzulmán közösségben egyedül Allahé a korlátlan hatalom, aki akaratát - az ő, tehát Mohamed közvetítésével - a Koránban jelentette ki az emberiségnek.

A KORÁN

A Korán szó jelentése "hirdetés" vagy "recitálás". A muszlimok hite szerint a Korán nem más, mint Allah szava, a tökéletes Írás, mely elmagyaráz minden ismeret, amelyre az embereknek szüksége lehet, és amely áhítatba ejtő pa-rancsolat hangján szól az emberekhez. A Korán 114 fejezetből, ún. szúrákból áll, amelyek nem tartalmi összefüggésük, hanem terjedelmük szerint, csökkenő sor-rendben követik egymást: a második szúra például 286 versből áll, az utolsó szúra pedig csupán 6 rövid versből.

A Koránról a muzulmánok azt tartják, hogy nem lehet lefordítani, ezért sem perzsára, sem Délkelet-Ázsia vagy Nyugat-Afrika muzulmánna vált népeinek nyelveire nem fordították le. Ennek következtében sokan egy olyan nyelven tettek vallást hitükről, amelyet nem is értettek, de - mint mondják -, számukra elegendő volt az a kimondhatatlan erő, amit Allah szavának elismétlése ad.

HADÍTH - A HAGYOMÁNY

Az iszlám másik forrása a *hadíth*, a Mohamed életéből merített hagyomány, mely kezdetben szájról szájra terjedt, később különböző írásokba foglalták azt, majd még később ezek közül kiválogatták azokat, amelyek olyan személytől származnak, aki bizonyíthatóan szemtanúja lehetett a Próféta cselekedeteinek, és hallotta őt szólni. Mintegy háromszáz évvel az iszlám születése után rendszerezni kezdték a mintegy kétszáz ezer *hadíth*-ot, s ez összegző munkák közül a legjelentősebb Bukhári gyűjteménye, amely 2762 hiteles hagyományt idéz.

SARÍA - A TÖRVÉNY

A muszlim magatartásforma szabályait és törvényeit a *saría* tartalmazza, aminek arab jelentése: "a vízhez vezető ösvény", illetve "út az élet forrásához". A jogtudósok a törvény alapjául a Koránt tekintették, de ahol ez nem volt egyértelmű, ott a *hadíth*ban keresték a választ. Ha egyikben sem találtak útmutatást, ott egy hasonló kérdésben már megszületett korábbi döntésre alapoztak. Az olyan törvényeket, amelyek értelmezésében már egyetértés született, a konszenzus elve, az *idzsmá* alapján a kinyilatkoztatással egyenértékűvé nyilvánítottak, s az ily módon lezárt kérdéssel kapcsolatban tilos volt új elgondolásokat felhozni. A 10. század közepére a törvények legnagyobb részét *idzsmá*-val erősítették meg, és lezárták a további magyarázatok lehetőségét. Ha valaki mégis megkérdőjelezte egy *idzsmá*-val lezárt szöveg értelmét, az *bidá*-t, azaz eretnokséget követett el.

A *saría* nem jogszabálygyűjtemény, hanem viselkedési normák taglalása. Miután ez a rendszer a jó és a gonosz abszolút mércéjét határozza meg, nem meglepő, hogy az emberi cselekedeteket öt osztályba sorolja: kötelező, dicséretre méltó, semleges, kifogásolható és tilos.

A SZÚFI MISZTICIZMUS

Amíg a *saría* azt írja elő, hogy a muszlimok hogyan viszonyuljanak Allahhoz és embertársaikhoz, a szúfizmus a lelki magatartást fejleszti, amelynek segítségével a hívő eleget tesz kötelezettségeinek. A szúfizmus kialakulásában nagy szerepet játszott az, hogy a muszlimok kapcsolatba kerültek a keresz-

ténységgel, és az általuk leigázott népek misztikus hagyományaival.

Kezdetben az Allahtól és a megmérettetéstől való félelem volt a szúfi érzület alapja, de az iszlám második századában már a szeretet tana került az előtérbe. Nem álltak meg ennek hirdetésénél, hanem a harmadik iszlám században kialakult az Allahhoz eljutató "*belső út*" doktrínája is. Az út egyes stációi a vallási átélés különböző szintjeinek feleltek meg. A misztikus először kereső, azután utazó, majd beavatott lesz. Az önmegtagadás folyamatain és Allah létének fokozott megélésén keresztül halad előre útján. Minél közelebb kerül Allahhoz, az Úr annál gyakrabban szól a misztikus ajkáról, mozgatja tagjait és irányítja szívének vágyait, mígnem elérkezik a végső stádiumba, amelyben az én megsemmisül és teljességgel feloldódik Allahban.

Klasszikus arabeszk az iszfaháni mecsetből

A szúfik azt állították, hogy tapasztalaton keresztül el tudnak jutni Allah megismeréséhez. E felfogásuk miatt konfliktusba kerültek az *ulamá*-val, amely a szúfikat veszedelmesnek tartotta az iszlámra nézve, ezért üldözte őket.

Az iszlám harmadik és negyedik századában a két irányzat szinte végleg elszakadt egymástól, de a kor egyik jelentős gondolkodójának, al-Ghazálinak sikerült az érzelmi vallásosságban megtalálni a skolasztikus és misztikus irányzat közötti kapcsolatot. Szerinte az érzelmi vallásosság révén a két "ösvény" egy emberben találkozhat.

A szúfik leginkább az iszlám keleti területein váltak népszerűvé, ahol az iszlámhoz csatlakozott sámánhitű, hindu és animista népeknek megengedték, hogy helyi rítusaikat és babonáikat a muzulmán szertartásba illeszt-

hessék; így került be ezekbe az ének, a tánc, vagy éppenséggel az üveg-evés és a parázson-tűzön járás is. Sokan hittek a szentek csodatevő erejében, és e szentek sírjait szent helyekként imádták.

Keresztény értelemben az *ulamát* alkotó vallástudósok, ill. a szúfi szerzetesek nem voltak papok. Az iszlámnak nem volt szükségére felszentelt papokra a szentségek kiszolgáltatására, és elméletben nem is tűrt meg olyan személyt, aki Allah és ember között közvetítőként szerepelne.

MADRASZA - AZ ISKOLA

Az iszlám vallástudósai a Koránt és a *hadíth*okat kívülről tudták, s ezzel tekintélyt és tiszteletet vívtak ki. A 12-13. században e magasan képzett testület tagjai már állami hivatalokat is betöltöttek, s ezért földbirtokot vagy fizetést kaptak az államtól. Kötelességeik közé tartozott a mecsetek, iskolák, kórházak és árvaházak irányítása, ezek vagyonának kezelése. Vallástudósként a *saría* értelmezői voltak, *kádiként* - az állam képviselőjében - a *sariát* alkalmazták, *muftiként* gyakorolták a *fatwát* (jogi döntést hoztak), prédikációikban figyelmeztették kötelességükre az embereket, és az iskolákban (a madraszákban) minderre okították is a felnövekvő muszlim nemzedékeket. A madraszák sorából nőttek ki később a felsőoktatás intézményei, melyeknek egyik legrégebbike a Kairóban 972-ben alapított al-Azhar Főiskola volt, amely az iszlám világ legjelentősebb tanintézményévé nőtte ki magát. Arab nyelvet és irodalmat, a *hadíth*okat, Korán-kommentárt, jogtudományt és teológiát, számtant tanítottak, ugyanakkor a madraszákban ki voltak tiltva a filozófiai és tudományos tantárgyak, amelyekben egyébként a muszlimok felülmúlták az európaiakat.

1500-ban már a legtöbb tantárgynak megvolt a tankönyve is, és az oktatásban gyakran ma is ezeket használják. Az oktatás lényege a tantételek kívülről való elsajátítása volt, sokszor anélkül, hogy a tanuló azokat megértette volna. Amikor a tanár befejezte egy könyv tanítását, tanítványainak bizonyítványt, úgynevezett *idzsázát* adott, amely feljogosította őket arra, hogy a tudást másoknak is továbbadják. Ilyenkor a tanár felsorolta - a könyv szerzőjétől kezdve - mindazoknak neveit, akik az illető könyvből valaha is tanítottak, s ezáltal a tanítvány maga is az iszlám hagyomány közvetítőinek sorába lépett. Egyúttal a tanítvány ösztönzést kapott arra, hogy a muszlim világ leghíresebb főiskoláin - Bagdadban, Mekkában, Damaszkuszban, Jeruzsálemben vagy Kairóban - folytassa tanulmányait, hogy a kor legintelligensebb és legmegbízhatóbb tudósait tanárának mondhasssa. A muszlim világot keresztbe-kasul átszöttek a tanár-tanítvány kötődések. Ez

képezte az iszlám érület és tudás egész világot behálózó közösségének az alapját.

A szúfik is épp ilyen világos és mindent átfogó rendszert dolgoztak ki a misztikus tudás továbbadására. Tanítványok vették körül a mestereket, követték utazásai során, vagy letelepedtek vele egy-egy kolostorban. Ha a tanítvány egy mester - azaz sejk - kezébe tette le sorsát, akkor tűzön-vízen át engedelmeskednie kellett neki, s iránta hódolatot érzett. A mester a koncentrációt segítő légzőgyakorlatok mellett énekléssel, tánccal, zenehallgatással juttatott tanítványainak eksztatikus vallási élményt. Tanítványai közül kiválasztotta az értelmesebbeket, ezek lettek a *kalifák* (követők), akik már önállóan taníthatták a többi tanítványt, s terjesztették a sejk tanait világszerte, és többnyire maguk is "szentté váltak". A szent követőinek sora a *szilszila*, azaz az átadás lánc, amit a szúfik ugyanúgy számontartottak, mint a főiskolák tanárai és diákjai, s e lánc legelső szeme természetesen valaki olyan volt, aki a Próféta közvetlen környezetéből származott. Így a lelki képzést, amelyben a Próféta a követőit részesítette, látszólag egyenes ágon, az egyik szent ember a másiktól adta át, egészen a jelen korig.

VALLÁSGYAKORLAT

Az iszlám vallásgyakorlat "öt pilléren" nyugszik: 1. Kizárólagos hit Allahban és az ő prófétájában, Mohamedben; 2. a napi öt ima kötelezettsége; 3. alamizsnaadás a szegények számára (arabul: zaka); 4. a ramadán-havi böjttől; 5. a mekkai zarándoklat (arabul: hadzs).

Az "öt pillér" mellett van egy "hatodik pillér" is, amit az arab *dzsihad* szóval jeleznek. A Korán gyakorta buzdítja a muzulmánokat, hogy "Harcoljatok Allah útján azok ellen, akik ellenetek harcolnak! ... Harcoljatok ellenük, amíg nem lesz többé megkísértés, s míg csupán Allahot vallja minden!" Az iszlám tehát megköveteli híveitől, hogy dzsihadot, azaz harcot folytassanak a hitüket fenyegető belső ellenséggel (az emberben levő aljas ösztönökkel) szemben ugyanúgy, mint a hitüket fenyegető külső ellenséggel (a nem iszlám-hitűekkel, azaz a pogányokkal) szemben is. A dzsihad egy olyan harcot, erőfeszítést, lelki hozzáállást is jelent, amely a hithű muzulmán arra készíteti, hogy Allah útmutatását megismertesse az egész emberiséggel, azaz hogy hittérítést folytasson.

A muzulmánok számára a Korán recitálása az elkötelezett hit kinyilvánítása, ezért minden imádkozás alkalmával ebből mondanak el verseket, s ezzel megerősítik a kinyilatkoztatás eseményét. Naponta ötször imádkoznak: pirkadatkor, délben, délután, naplementekor és este.

A muzulmán hívő "a földreborulás helyén" (arabul: maszdzsid), azaz a mecsetben imádkozik. Pénteki napon itt hallgatja meg az igehirdetést is. A mecsetbe érve leveti cipőjét, majd rituális mosdást végez. Mekka felé fordulva várja, hogy az imám jelt adjon az ima megkezdésére. A földre borul, homlokát és orrát a földre támasztja, mintegy alávetve magát Allah színe előtt. Mekka irányát egy falba vájt mélyedés, a *mihráb* jelzi.

SZÜLETÉS, NAGGYÁ VÁLÁS

Az újszülött jobb fülébe belesuttogják az "Allah a legnagyobb" kezdetű, imára szólító formulát. Allah a legelső szó, amit a gyermek hall. Hét nap elteltével a gyermek az *akika* szertartás során nevet kap. Haját leborotváltják, s amennyit az nyom a mérlegen, a család annyi aranyat vagy azzal egyenértékű pénzt ad a szegényeknek.

Amikor a négyéves gyermek készen áll arra, hogy megkezdhesse a tanulást, a *baszmala* nevű családi ünnepség keretében megtartják neki az első leckét.

A második ünnepség a körülmetélés, amit a fiúk hét és tizenkét éves kora között hajtanak végre, ritkábban már hétnapos korában. Az iszlám világ egyes részein a lányokat is körülmetélik, de ez a szokás az iszlám megjelenése előtti időkre vezethető vissza.

HÁZASSÁG

A házasság nem szentség, hanem szerződés. Nagyon fontos szempont a kölcsönös szeretet, tisztelet, és a gyermekek nevelése. Előnyösnek tartják, ha a férfi egyetlen nő mellett éli le életét, ugyanakkor megengedik, hogy egy férfi egyszerre négy feleséget is tartson, de csak olyan feltétel mellett, hogy egyformán bánik mindegyikkel. Sokan úgy érzik, hogy ezeknek a feltételeknek nem lehet eleget tenni. A válást - amit a Próféta ellenzett - komoly anyagi feltételekhez kötik.

A házasságot nem kötelező a mecsetben és az imám előtt kötni; ehhez elégséges két felnőtt muzulmán tanu, aki előtt a házassalandók elmondják az esküszöveget, melynek lényege ez: "Ígérem, mindent elkövetek annak érdekében, hogy ez a házasság Allahnak tetsző cselekedet legyen, hogy ez a kapcsolat szereteten, könyörületességen, békén, hűségen és együttműködésen alapuljon. Allah legyen a tanúm, Ámen."

HALÁL

Aki közeledni érzi halálát, azt az ágyánál összegyűltek arra biztatják, hogy tegyen vallást hitéről, s az utolsó szó, amit kiejt száján, Allah legyen. A halál beállta után a tetemet azonnal megmosdatják, halotti lepelbe burkolják, és egy mecsethez viszik, ahol a

temetési szertartás lezajlik. Ezután a ravatalt sietve a sírhoz viszik, ugyanis a Próféta meghagyta, hogy az a jó, ha az igazhitű hamar éri el a boldogságot. A tetemet ezután arccal Mekka felé eltemetik. Miközben a sírba leeresztik, a jelenlevők ezt mondják: "Allah nevében és a Próféta hite szerint átadjuk testedet a földnek." A muzulmánokat arra biztatják, hogy ne sokáig sirassák az elhunytakat. A szunniták hét napnál tovább nem is gyászolnak. A halállal az élet nem ér véget; csak egy időre válnak meg attól, aki eltávozik közülük. Allah kegye által azok, akik őszintén alávetik magukat Allahnak, a halál után tovább élvezhetik az életet.

ÜNNEPEK

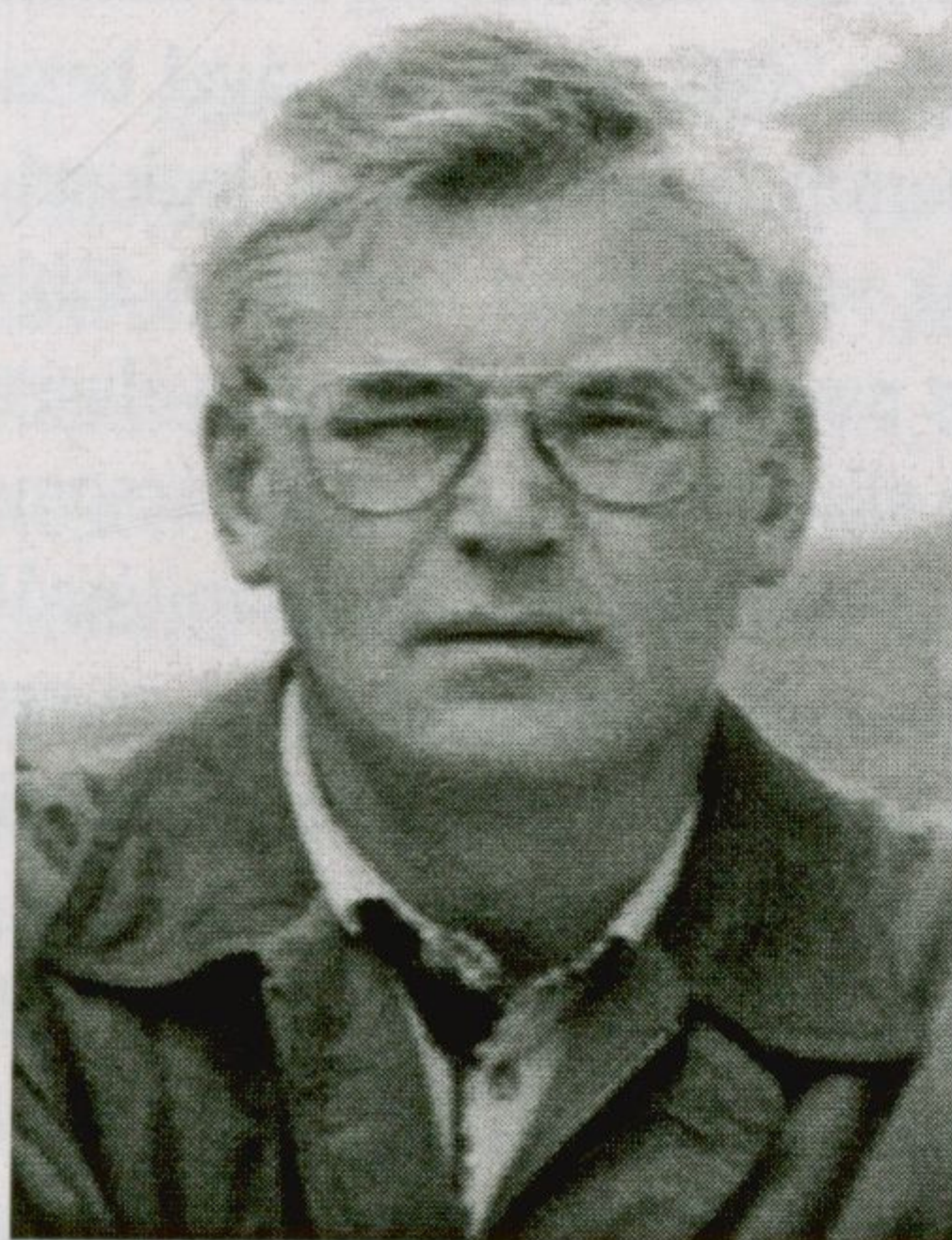
A muzulmán év alapja a hold ciklusa, amely 354 napból áll, tehát évente 11-12 nap eltérést mutat a keresztény szoláris évhez képest. Az év tizenkét holdhónapból áll, amelyek 29 vagy 30 naposak. Háromévenként egy hónappal megtoldották az évet, hogy a naptárt összhangban tartsák a természettel. A nap nem éjféltől, hanem mindjárt naplemente után veszi kezdetét.

A Próféta által elrendelt két ünnepük az *Id al-Fitr* (a böjt megtörésének ünnepe), és az *Id al-Adhá* (az áldozat ünnepe). A ramadán-havi böjt szintén kötelező. Ramadán utolsó péntekjén a muzulmánok búcsút vesznek a böjt havától. A böjt megtörésének ünnepén, amikor véget érnek a ramadán nehézségei, a muzulmánok megfürdenek és új ruhát öltenek, ezután elmennek a mecsetbe imádkozni. Istentisztelet után megajándékozzák egymást és meglátogatják barátaikat, illetve rokonaikat. Ilyenkor adakozniuk is kötelező a szegények számára. Igyekeznek kibékülni a családtagjaikkal és barátaikkal, hogy békében, megbocsátásban kezdhesse új életet.

HADZS - A ZARÁNDOKLAT

Minden muzulmán, aki ép elméjű, egészséges, szabad, nincs adóssága, és képes fedezni útiköltségeit, s távolléte alatt családtagjai megélhetését, köteles élete során legalább egyszer megtenni Mekkába a zarándokutat. A szertartás jellemzője a teljes önmegtagadás. A hívő itt ünnepli meg a muzulmán testvériséget. Mindannyian egyforma ruhát (irhámot) viselnek. Hétszer körbejárják a Kába-követ, hétszer oda-vissza futnak Mekka és Marwa között, majd másnap napkelte után kivonulnak Arafát síkságára, ahol déltől alkonyatig Allah színe előtt állnak és hozzá fohászkodnak. Ezután állatot áldoznak, megborotválkoznak, újból hétszer körbejárják a Kába-követ, majd levetik az irhámot, és folytatják hétköznapi életüket.

Összeállította: Molnár-Veress Pál

Juhász Imre

1945 - 2001

1945. szeptember 15-én született Berettyóújfaluban, egyedüli gyermekeként. A Sashalom községben élő - egy ideig a Dunántúlra kitelepített - anyai nagyszüleinél nevelkedett. A gimnáziumot Székesfehérvárott végezte.

1969-ben Budapesten, a Műszaki Egyetem Villamos Karán mérnöki oklevelet szerzett. Egyetemista éveiben ismerte meg a református papcsaládból származó Somogyi Éva orvostanhallgatót, akivel 1969-ben, a Pasaréti református templomban kötött házasságot.

Tatabányán telepedtek le, házasságukból két fiúgyermek született: Balázs (1971) és Imre (1975).

A család 1975-ben látogató útlevelemmel Imre 1956 óta Svédországban élő apjához érkezett, és itt is maradt.

Imre előbb az Ericssonnál helyezkedett el, majd a Televerket távközlési hivatalban a Kutatási-Fejlesztési és Továbbképzési Részlegen vezetői beosztást kapott. Felelős állásában számos Magyarországról toborzott leendő mérnök és informatikus kutatómunkáját irányította.

Időközben bekapcsolódott a Stockholmi Magyar Protestáns Gyülekezet életébe, ahol a presbitérium 2000-ben megbízta őt a gyülekezeti felügyelői teendővel, majd a Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség Egyháztanácsa a főfelügyelő helyettesévé választotta és országos gondnoki tisztséggel ruházta fel.

Földi pályafutása 2001. augusztus 28-án váratlanul, hirtelen ért véget. Hitünk szerint - és Isten kegyelmében bízva -, a Mennyei Atyánál lelt örök otthonra.

Szeptember 14-én, a stockholmi Francia református templomban felállított ravatalánál családja, munkatársai, és nagyszámú gyülekezet vett végső búcsút tőle.

Asszonyi András

1947 - 2001

1947. május 24-én, Kárpátalján, Forgolány községben született. Középiskoláit 1965-ben, Beregrákoson fejezte be, abban a helységben, ahol édesapja, Asszonyi István református lelkész hét év kazahsztáni és szibériai fogság után lelkészi állást kapott.

A kárpátaljai magyarokat sújtó megkülönböztetés miatt szülőföldjétől távol, Észtországba jött főiskolai tanulmányait végezni. Agrármérnöki oklevelét 1971-ben, a Tartui Mezőgazdasági Akadémián szerezte, közben a Tallinni

Egyetemen is tanult. Itt ismerkedett meg észt származású feleségével, Ainoval, aki családjával együtt őt mint rokon nép tagját fogadta szívébe. Házasságukból két gyermekük született: István (1971) és Aile (1975).

Többféle beosztásban dolgozott: kipróbálta a kolhozbeszerző tisztséget, a főmechanikus funkciót; észt honfitársaival együtt a Szibériában épülő utaknál volt vezető pozíciókban.

1988-tól, megalakulásától, az Észtországi Magyarok Munkácsy Mihály egyesületének tevékeny tagja lett, s az Ökumenikus Önképzőkör meghívására Svédországba látogatott, ahol sok itteni magyarral ismerkedett meg. Lelkész édesapjának 1993-ban bekövetkezett halála után, István bátyjával együtt szorgalmazta, hogy az édesapja által megkezdett észtországi magyar istentiszteletek sora a svédországi lelkész közreműködésével folytatódjék, s hogy megalakuljon az észtországi magyar gyülekezet.

Több évig türelemmel viselt súlyos betegség után, 2001. október 18-án elhunyt. Október 20-án, Tallinnban, népes gyülekezet keretében, a feltámadás és reménység magyarul és észtül elhangzott igéivel búcsúztunk tőle.

Adakozzunk a LEUKÉMIÁS GYERMEKEK javára!

Leukémiás gyermekek kezelési körülményeinek javítását, a gyógyítási tevékenység elősegítését, a kis betegek és családjaik támogatását tűzte ki céljául a debreceni székhelyű, Remény a Leukémiás Gyermekekért Alapítvány, amely az eddig elért eredményei nyomán idén tavasszal megkapta a Kiemelkedően Közhasznú minősítést.

A kezelést a Debreceni Orvostudományi Egyetem Hematológiai Osztálya látja el, ahol a fehérvérűségben szenvedő gyermekek kényszerű módon hosszú időt kell töltsenek. A bent fekvők életkörülményeinek javítása elsőrendű célja az Alapítványnak. Ennek érdekében 2001 folyamán a Hematológiai Osztály tetőterében sikerült kialakítani egy anyaszállót és társalgót, s az Alapítvány ennek berendezését mintegy másfél millió forintot költséggel vállalta. 2000-ben négy és fél millió forint értékben különböző berendezések és felszerelések, hűtőszekrények, szellőzőberendezés, mikrohullámú sütő, digitális mérleg, ultraibolya-lámpa, rádió-magnó- és televízió-készülékek, tévé-játékok kerültek az Osztályra.

Az Alapítvány igyekszik hozzájárulni a Hematológiai Osztály műszereinek korszerűsítéséhez is. Többek között szeretnének beszerezni: egy Asena infúziós pumpát, amely több gyógyszer egyidejű, automatikus adagolású beadását teszi lehetővé (800.000 Ft), egy CAS 9302 Oscillomate vérnyomásmérő monitort és pulsoximétert, amelynek segítségével megfigyelhető a kezelés alatt levő gyermek szív- és tüdőműködése (1.100.000 Ft), valamint egy BX 51 Fluoreszcens Mikroszkópot, amely jobb felbontóképessége révén a csontvelőkenetek vizsgálati eredményét teszi pontosabbá (3.300.000 Ft).

Szeretetszolgálatunk az Alapítvány kérését híveink és gyülekezeti közösségeink szíves figyelmébe ajánlja, adakozásra buzdítva minden jóakarátú embert. Az adományokat - az egyházfenntartási járulékkal együtt - azon a postgiro-utalványon juttathatják el központi pénztárunkba, amely utalványt az Új Kévéhez csatoltan most is megkapnak. A begyűlt adományokat egy összegben küldjük el az Alapítványnak. A postgiro-utalványra kérjük feltüntetni: "LEUKÉMIÁS GYERMEKEK" javára - és mellé az erre a célra szánt összeget

Ungerska Protestantiska Samfundet, Postgiro 602047-3

Adományait előre is köszönjük.

Vájlók Ildikó

a Szeretetszolgálat országos megbízottja

EGYHÁZFENNTARTÁSI JÁRULÉK

Hálásan köszönjük azon híveink megértő áldozatkészségét, akik vállalt évi egyházfenntartási járulékukat egészében, vagy a beütemezés szerinti részletekben már törlesztették. Egyúttal szeretettel kérjük azokat, akik ezt valamilyen oknál fogva még nem tudták megtenni, hogy járulékuk hátralékát a mellékelt postgiro-utalványon törtenő befizetéssel mielőbb törleszteni szíveskedjenek. Központi pénztárunk kimutatása szerint az idei befizetések még nem érték el a tavalyi, azonos időszakban befolyt összeget, s tudvalevő, hogy a működésünkhöz nyújtott állami támogatás mértéke a saját hozzájárulásunk mértékétől függ. A gyülekezetek presbitériumai külön-külön megkapták az illető egyházközség tagjai által már befizetett járulékok kimutatását, s az év hátralevő részében helyi szinten igyekeznek mozgósítani a tagságot az adakozásra.

JELENTKEZÉSI ÍVEK

Továbbra is fenntartjuk annak lehetőségét, hogy azok, akik valamilyen oknál fogva eddig még nem csatlakoztak fenntartó tagként vagy támogatóként a Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösséghez,

ezt bármikor megtehessek. A jelentkezéshez szükséges Családi Adatlapot megküldjük mindazoknak, akik ezen igényüket bejelentik akár a helyi presbitériumnál, akár a Lelkeszi Hivatalnál a 08-550 160 66-os telefonszámon.

KONFIRMÁCIÓ - 2002

Szeretettel hívjuk és várjuk azok jelentkezését, akik a jövő év pünkösdjén (2002. május 19-én) tartandó konfirmációra felkészítő katekizáción kívánnak részt venni. A jelentkezők számára megküldjük a Konfirmációs Kézikönyvet, s a lehetőségek függvényében mielőbb megkezdjük a velük való közvetlen foglalkozást. Kérjük a szülőket, akiknek gyermeke jövőre tölti be a 14. életévét, ez ügyben haladéktalanul vegyék fel a kapcsolatot Lelkeszi Hivatalunkkal a 08-550 160 66-os telefonszámon.

IGE ÉS ANYANYELV

címmel Egyháztanácsunk idén is meghirdeti a versmondó és bibliaolvasó versenyt, három plusz egy korcsoportban: a 7-10, 10-14, 14-18 évesek, valamint a legkisebbek, a 2-7 évesek között. A verseny első, gyülekezeti szakaszára, ajánlásunk szerint az adventi-karácsonyi istentiszteleti alkalmakkal egybekötve kerülhet sor, a helyi

presbitérium azonban szükség szerint más, de legkésőbb 2002. április 30.-ával bezáródó időpontot is kijelölhet. A legkisebektől csak versmondást kérünk. A többi korcsoport szavalói is szabadon választhatnak, de alkalomhoz illő, pl. karácsonyról, Szent Istvánról, az államalapításról, esetleg a tavaszi ünnepekről szóló verset. A bibliai idézeteket nem kötelező kívülről tudni, - ezek szép felolvasását kérjük. Az országos döntőre a pünkösdi ünnepek alkalmával kerül sor 2002. május 18-19-én, a tångagärdei Gyülekezeti Otthonban. További tájékoztatásért kérjük jelentkezzenek Tóth Ildikó főjegyzőnknel a 0456-140 37-es telefonszámon.

FINNORSZÁGI KÉRÉS

A helsinki magyar gyülekezet felügyelőjének kérésére közöljük, hogy az árvízkárosultak javára tavasszal összegyűlt mintegy 40 000 korona összegben benne foglaltatott a Finnországi Magyarok Egyesülete és a Finnországi Magyar Gyülekezet összesen 1.980 finn márka (kb. 3.200 svéd korona) összegű adománya is. Központi pénztárunk ezt a svédországi adományokkal együtt juttatta el a Debreceni Református Püspökséghez, hogy az közvetítse az összeget a kárpátaljai árvízkárosultakhoz.

Istentiszteletek a 2001. év utolsó két hónapjában

Csillaggal (*) jelöltük a megváltozott időpontokat és helyeket

NOVEMBER				
03	11:00	LJUNGBY	Mariakyrkan,	Donationsgatan 2
	17:00	SÖLVESBORG	Yndeskolan	
	17:00	VÄXJÖ	Johannesgården,	Paradvägen 4
04	14:00	MALMÖ	Stadionkyrkan,	Stensjögatan 1
	17:00	JÖNKÖPING	Sannakyrkan,	N.Apollovägen 15
10	12:00	HELSINGBORG	EFS kyrkan,	Bruksgatan 27
	18:00	HALMSTAD	Andersbergskyrkan,	Grönevångstorg
11	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan,	Parkvägen 4
17	09:00	TÅNGAGÄRDE	Gyülekezeti Otth.	(Egyháztanács)
18	11:00	TÅNGAGÄRDE	Gyülekezeti Otth.	
24	11:00	VÄSTERÅS	Kyrkbacksgården,	Lykttändargränd 4
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan,	Stenbycentrum 4
25	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref.kkan,	Humlegårdsg. 13

DECEMBER				
02	14:00	MALMÖ	Stadionkyrkan,	Stensjögatan 1
08	12:00	HELSINGBORG	EFS kyrkan,	Bruksgatan 27
	*17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan,	Köpmansgatan 1
	18:00	HALMSTAD	Andersbergskyrkan,	Grönevångstorg
09	11:00	BORÅS	Hässleholmen kka	
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan,	Parkvägen 4
	17:00	JÖNKÖPING	Sannakyrkan,	N.Apollovägen 15
15	*11:00	LJUNGBY	Szt. István templ.	Bolmstadsv. 21
	*17:00	VÄXJÖ	Johannesgården,	Paradvägen 4
22	11:00	VÄSTERÅS	Kyrkbacksgården,	Lykttändargränd 4
	11:00	KATRINEHOLM	Nävetorpskyrkan,	Blomstervägen 14
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan,	Stenbycentrum 4
	17:00	KUMLA	Kumla kyrka,	S.Kungsvägen
23	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref.kkan,	Humlegårdsg. 13
	14:00	UPPSALA	S:t Pers kyrkan,	Kvarntorget

A szeretet (Folytatás a 2. oldalról)

Igazi szeretetet csak Istentől tanulhatunk, de szeretetét képtelenek vagyunk felfogni, és viszonzni is, ha nem hiszünk Benne. A hit Isten adománya, ezért a szeretet is az. Mindkettőt akkor fedezhetjük fel és fogadhatjuk lelkünkbe, ha kapcsolatba kerülünk Istennel, ha megszólítjuk Őt, vagyis ha imádkozunk. De szeretet nélkül imádkozni sem tudunk igazán, és – mint láttuk – ahol nincs hit, ott szeretet sincsen. Bűvös körben keringünk tehát: a szeretet és a hit világába való belépés megbonthatatlanul látszó bűvös körében, amit megtörni kizárólag Istennek áll hatalmában. Azt jelenti-e vajon ez, hogy a lelkünk sorsa fölött semmilyen befolyásunk nem lehet, mert arról Isten akarata rendelkezik?

Korántsem. A választ Jézus szavai adják meg erre a kérdésre: „Kérjétek és kaptok, keressetek és találtok, zörgessetek és ajtót nyitnak nektek. Mert aki kér, az kap, aki keres, az talál, s aki zörget, annak ajtót nyitnak. Melyiketek ad fiának követ, amikor az kenyeret kér tőle? Vagy ha halat kér, ki ad neki kígyót? Ha tehát ti, bár gonoszak vagytok, tudtok jót adni gyermekeiteknek, akkor mennyivel inkább ad jót mennyei Atyátok azoknak, akik kérik.” (Máté 7, 7-11) Kérésünkre Isten megnyitja számunkra a bűvös kört, és így bejuthatunk birodalmába. Az isteni szeretet megismerése felé tehát egy döntésünkkel tesszük meg az első lépést. Ez életünk legfontosabb döntése: kihajítjuk-e a vágyainkban és gondolatainkban felgyült rengeteg földi kacatot, sok szemetet, amik miatt se Isten, se a szeretet számára nincs hely a szívünkben? Amennyiben Istent választjuk, talán sok kitartásra van még szükségünk, hogy egy napon, gyakori imádsággal eltöltött hosszú idő után – amikor főleg azt kérjük, hogy nyíljon meg előttünk az a csukott kapu, amely elzár bennünket a legfontosabb, a legtisztább, a bevallatlanul is a legjobban sóvárgott élménytől – végre kibomlik bennünk a hittel teli szeretet, és megízlelhetjük az Istenhez tartozás boldogságának első cseppjeit. Ehhez persze – a kitartáson kívül – szigorú önvizsgálatra és megtisztult lelkiismeretre is szükségünk van, mert ebben az esetben nemigen működnek sikeresen önbecsapási készségeink.

Igaz földi életünk valahol itt kezdődik. Ezt a lelki gazdagodást tulajdonképpen *megtérésnek* szokás nevezni, vagyis azzal a szóval jelölik, amit az Istennel szembefordult világ oly mélységesen (és rettegve) megvet és gyűlöl.

Isten szeretete nélkül nem vagyunk képesek megismerni és megérteni a helyes szeretetet, így embertársainkat sem tudjuk valóban szeretni. Ezért mondta Mária Medjugorjében: „...mindenekelőtt szeressétek Istent, életetek teremtetőjét. Akkor mindenki felismeritek és szeretitek majd úgy, ahogy ő szeret benneteket.” A szeretet nem rokonszenv kérdése, hanem a legmélyebb összetartozás megélését jelenti. Nem érzelmi azonosulás, hanem a lényegi azonosság felismerésén alapuló erkölcsi viszonyulás. Mi, emberek, mindnyájan az Istennel való közösségre teremtettünk. Ez képezi alapját annak az összetartozásnak, amely valamennyiünket egységbe fog Isten körül. Ebből származik az egymáshoz való elfogultság- és érzélgősség-mentes viszonyulás kozmikus igénye és az a kívánság, hogy minden embertársunk részesüljön mindabban a jóban, amit magunknak is szeretnénk. Ezért kívánjuk ellenségeinknek is azt, hogy Istenhez találjanak. Ez persze azt is jelentené, hogy többé nem viszonyulnának ellenségként hozzánk.

Isten mindig velünk van, és arra törekszik, hogy magához gyűjtsön bennünket a szeretetével és a kegyelmével. Aki ezt érzi, annak szívében nincs többé hely sem a gyűlölet, sem pedig a keserűség számára, és érintetlen marad a „távollévő Isten” hamis képzetétől.

Isten embersorsot vállaló személye, Jézus, így könyörgött értünk, híveiért az Atyához (János 17,21-22): „Legyenek mindnyájan egy. Amint te, Atyám, bennem vagy s én benned, úgy legyenek ők is bennünk, hogy így elhiggye a világ, hogy te küldtél engem. Megosztottam velük a dicsőséget, amelyben részesítettél, hogy egy legyenek, amint mi egy vagyunk...”

új kéve

ISSN 1400-8998

A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi
Közösség lapja – Az Északon élő magyarok
ökumenikus fóruma
(Ungerska Protestantiska Samfundets tidning
– Ungramas ekumeniska forum i Norden)

Megjelenik negyedévente – évi 4 szám
(Utkommer kvartalsvis – 4 nr per år)

Árgáng IX. évfolyam
Nummer 3. szám
Oktober 2001 október

Felelős kiadó (Ansvarig utgivare)
Jordáky Béla

Szerkesztő (Redaktör)
Molnár-Veress Pál

A szerkesztő munkatársa (Medarbetare)
Tóth Károly Antal

Szerkesztőség (Redaktion)
Granövägen 126
S-151 64 Södertälje /Stockholm/
Telefon/Fax: +46-(0)8-550 160 66

E-mail: ujkeve@swipnet.se

Nyomda (Tryckeri)
Ekonomi-Print AB
114 85 Stockholm – Storgatan 19
Telefon/Fax: +46-(0)8-783 81 24/ 667 98 18
Egységvezető (Platschef)
John Larsen

E-mail: john.larsen@ekonomiprint.se

Példányszám (Upplaga)
2 000

Fenntartó és támogató tagjaink
a lapot térítésmentesen kapják.
(Kyrkoavgiftsbetalarna får
tidningen gratis.)

Adományt a lapkiadás céljára köszönettel
fogadunk az alábbi számlaszámra
(Gåvor till utgivning emottages med
tacksamhet på följande postgironummer)

Ungerska Protestantiska Samfundet
Postgiro 602047-3

SZOLGÁLATUNK ÁLTAL ELÉRT SVÉDORSZÁGON KÍVÜLI GYÜLEKEZETEK FELÜGYELŐI

ÉSZTORSZÁG – Tallinn
ASSZONYI ISTVÁN
EE-0034 TALLINN Siili 21-56
Tel: +372-252 75 86

FINNORSZÁG – Helsinki
TANÍTÓ BÉLA
SF-33210 TAMPERE Satakunnankatu 19-21 A 7
Tel: +358-321 254 83

NORVÉGIA – Oslo*
HORVÁTI GYÖRGY
N-1353 BAERUMS VERK Nedre Toppenhaug 9
Tel: +47-675 621 05

* A szolgálatot alkalmanként meghívott lelkész végzi.

Székely János

SEMMI - SOHA

(részlet)

Minisztereket rehabilitálnak,
Kiket golyók vagy más sérelmek értek.
"Dicsőség nekik, nem pedig gyalázat."
Derék dolog, helyeslem, egyetértek.

Csakhogym emlékszem másra is.
Agyamban túlkölnék, konok
Lidércekként kísértének
Holmi fekete autók.

...

Emlékszem szólamokra és
Kulákperekre, - táborokra;
Felbontott telefonokra;
Népre, melyet a félelem
Rábírt, hogy gyilkosát imádja;
Emlékszem életemre, és
Emlékszem rabruhás apámra.
S mivel csak én emlékezem,
S nem fogja senki más a pártját,
Javaslom, hogy a népet is
Azonnal rehabilitálják.

Hát tőlem név szerint ki kér
Bocsánatot, vigaszt ki ad,
Hogy végig kellett nézmem az
Apokalipszis iszonyát?
A meddő férfiúvéért,
A rettegésért, melyben éltem,
A meg nem írott versekért,
A versért, melyet összetéptem;
A pimasz hazugságokért,
Amelyeket le kellett nyelnem;
A szégyenért, hogy máig is
Szégyellnem kell anyanyelvem;
Az átokért, hogy tollamat
Tudatlanok terelték-lesték;
Hogy agyamban turkálhatott
A böggő tehetségtelenség;
Hogy nem lettem az, aki
Lehettem volna, akit vártak,
Mi kárpótolhat mindezért,
És mikor rehabilitálnak?

